

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนิษฐา พวงไพบูลย์. (2541). การพัฒนาความสามารถในการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนตามแนวคิดของสเตรนเบอร์ก. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กานดา จรดล. (2542). ผลของการใช้กระบวนการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทาง ปัญญาเชิงสังคมของแบนดูราที่มีต่อการเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนสำหรับครู ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- กิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน, สำนัก. (2545). รายงานการจัดการศึกษา สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทริปปี้ล อาร์ท พรินติ้ง.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541ก). ครูแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541ข). เสริมพลังบทบาทครูในโลกที่เปลี่ยนแปลงในมุมมองของเอเชีย-แปซิฟิก. กรุงเทพฯ : หจก.พันธ์ พับบลิชซิ่ง.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). คุณภาพครูสู่คุณภาพแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : หจก.พันธ์ พับบลิชซิ่ง.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ชูเพ็ญ วิบูลสันติ. (2547). การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน(จุดด้อย) โอกาสและอุปสรรค (ความเสี่ยง) ขององค์กร (SWOT Analysis). Available on:
<http://www.pharmacy.cmu.ac.th/phamacare/pharad/swot982.htm> [5/2/2007]
- ดิเรก พรสีมา และคณะ. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ถวิล มาตรเยี่ยม. (2542). "คุณภาพครูกับคุณภาพการสอน". วารสารวิชาการ. 2(4): 2-8.
- ทวัช บุญแสง. (2544). การศึกษาสมรรถภาพและความต้องการในการเสริมสร้าง สมรรถภาพของครูสังคมศึกษาในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตินา เขมมณี. (2545). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา เขมมณี. (2546). "การพัฒนากระบวนการคิด : แนวทางที่หลากหลายสำหรับครู". **วารสารราชบัณฑิตยสถาน**. 28(1): 38-54.
- ทิตินา เขมมณี, นวลจิตต์ เขาวงกตพิงศ์ และศรินธร วิริยะสิริพันธ์. (2544). "มิติของการคิด : กรอบแนวคิดเพื่อพัฒนาการคิดของเด็กและเยาวชนไทย". ใน ทิตินา เขมมณี และคณะ. **วิทยาการด้านการคิด**. กรุงเทพฯ : บริษัทมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2540). **ความเป็นครู**. ภูเก็ต : โรงพิมพ์วิเศษพรินติ้ง.
- นันทิยา หุตานุกัฏ และ ณรงค์ หุตานุกัฏ. (2545). **กระบวนการวิเคราะห์ SWOT**. Available on: <http://www.moac.go.th/builder/kmops/inanges/5swot.pdf> [5/2/2007]
- นฤมล บุณนิม. (2542). "การพัฒนาครูในภาวะการทำงานปกติ". **วิทยากร**. 98(8): 13-14.
- ประวิต เอรารวรรณ์ และคณะ. (2540). **รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน : การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ. (2530). **การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูให้มีสมรรถภาพที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ผดุงชัย ภูพัฒน์. (2538). **การตรวจสอบความตรงของผลการวัดสติปัญญาตามแนวคิดของสเติร์นเบอร์ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาคศึกษาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2546). **รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด
- พลลัสน์ โพธิ์ศรีทอง. (2541). "การพัฒนาครูประจำการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานและมุ่งผลให้เกิดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง". **วารสารข้าราชการครู**. 18(5): 11-14.
- พลลัสน์ โพธิ์ศรีทอง. (2542). "ประสิทธิภาพของการสอนและการพัฒนาครูในศตวรรษใหม่". **วารสารข้าราชการครู**. 19(5): 43-47.
- พิศมัย สาระกุล. (2542). **การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางสมองตามทฤษฎีเชาวน์ปัญญาของสเติร์นเบอร์ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ ใน พิมพันธ์ เดชะคุปต์, สุวัฒนา อุทัยรัตน์, กมลพร บัณฑิตยานนท์; บรรณาธิการ.(2544). **แนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับครุมัธยมเพื่อการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระพีพันธ์ ฉายวิมล. (2535). **รูปแบบการพัฒนาความสามารถทางการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงอุปมา-อุปไมยด้านภาษาตามแนวทฤษฎีของสเตรนเบอร์ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2547). **แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ : สกศ.
- วัฒนาพร ระวังบุทข์. (2545). **การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วิกร ตันชวทูทโฒ. (2536). **หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่**. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิรุฬห์ นิลโมจน์. (2530). **บทบาทและงานของนักการศึกษาผู้ใหญ่ระดับวิชาชีพ**. สงขลา : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้.
- ศศิگانต์ วิบูลยศรีนทร์. (2543). **ผลของการใช้รูปแบบการสอนตามแนวทฤษฎีสามเกลียวของสเตรนเบอร์กในวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). "การวัดและประเมินความสามารถในการคิด". ใน ทิศนา เขมมณี และคณะ. **วิทยาการด้านการคิด**. กรุงเทพฯ : บริษัทมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- สกาวรรัตน์ ชุ่มเชย. (2543). **การนำเสนอรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการสำหรับพัฒนาครูประถมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สวนสุนันทา, วิทยาลัยครู. (2534). **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- สิวลี ลีศิริวัฒนกุล. (2545). **ผลของการสอนอ่านโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสามศรที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุนันท์ สังข์อ่อง. (2545). "สมรรถภาพครูวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542". ใน เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. การประชุมทางวิชาการ การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- สุนันท์ สังข์อ่อง และคณะ. (2544). "การพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างและใช้หลักสูตรและการสอนแบบบูรณาการในระดับประถมศึกษา". *ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*. 3(16): 51-55.
- สุนน อมรวีวัฒน์. (2546). "ปรัชญาและแนวคิดของการพัฒนาครูและเครือข่าย". *สานปฏิรูป*. 6(65): 79-80.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2545). *การพัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. เอกสารประกอบการสอนนักศึกษาปริญญาโทสาขาบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏธนบุรี. (เอกสารอัดสำเนา).
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2546). *การพัฒนาครูโดยใช้การฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. เอกสารประกอบการประชุมปฐมนิเทศโครงการสนับสนุนการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน : นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้. (เอกสารอัดสำเนา วันที่ 16 ตุลาคม 2546).
- ลำลี ทองธิว. (2545ก). "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: กรณีหลักสูตรงานไม้แกะสลักบ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่". *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 21(1): 14-31.
- ลำลี ทองธิว. (2545ข). "โครงการการสร้างพฤติกรรมประหยัดพลังงานให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชน จังหวัดเชียงใหม่: ข้อค้นพบเกี่ยวกับพัฒนาการทางวิชาชีพของครูในโครงการ". *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 21(1): 45-62.
- ลำลี ทองธิว. (2545ค). *หลักและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา : กรณีตัวอย่างวิชาวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณี ลำภาทอง. (2537). *การเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนของครูประถมศึกษาโดยการใช้กระบวนการฝึกอบรมแบบเน้นการสอนแนะ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตภาคศึกษามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2542). *การจัดกิจกรรมการเรียนนอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

- Airasian, Peter W., Gullickson, Arlen R. ชุดเครื่องมือการประเมินตนเองของครุมืออาชีพ : Teacher Self-Evaluation Tool Kit. โดย ศิริเดช สุชีวะ, แปลและเรียบเรียง. (2545). กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ทบุ๊คส์.
- Artiles, A.J. (1996). "Teacher Thinking in Urban Schools : The Need for a Contextualized Research Agenda". in Rios, F.A. (Ed.). *Teacher Thinking in Cultural Contexts*. Albany : State University of New York Press.
- Castling, A. (1996). *Competence-based Teaching and Training*. Hampshire : Macmillan Press, Ltd.
- Clark, C.M. (1995). *Thoughtful Teaching*. New York : Teacher College Press.
- College Academic Council. (2004). *The Professor of the 21st Century Universal Teaching Competencies*. Available on : <http://www.algonquincollege.com> [11/19/2004].
- Dadds, Marion. (2001). "Continuing Professional Development: Nurturing the Expert Within". in Solar, Jenet., Craft, Anna. And Birgess, Hilary. (Eds.). *Teacher Development Exploring Our Own Practice*. London: Pual Chapman Publishing, Ltd.
- Day, Christopher. (1999). *Developing Teachers: The Challenges of Lifelong Learning*. London: Flamer Press.
- Gordon, Stephen P. (2004). *Professional Development for School Improvement*. Boston: Pearson Education.
- Hargreaves, D. (1994). "The new professionalism: The synthesis of professional and institutional development". *Teaching and Teacher Education*. 10(4): 423-438.
- Field, L.and Drysdale, D. (1991). *Training for Competence*. London : Kogan Page.
- INTASC. (1995). *INTASE Core Standard Competencies*. Available on : <http://www.ccsso.org/intascst.html> [11/18/2004].
- Jarvis, P. (2001). "Malcolm S. Knowles". in Jarvis P. (Ed.). *Twenty Century Thinker in Adult and Continuing Education*. 2nd ed. London : Kogan Page Limited.
- Knowles, M.S. (1981). *The Adult Learner : A Neglected Species*. 2nd ed. Houston : Gulf Publishing Company.

- Loucks-Horsley, S. and Others. (1998). **Designing Professional Development for Teachers of Science and Mathematics**. Thousand Oaks : Corwin Press.
- Loucks-Horsley, S. and Others. (2003). **Designing Professional Development for Teachers of Science and Mathematics**. 2nd ed. Thousand Oaks : Corwin Press.
- Louis, K.S. (1994). "Beyond managed change: Rethinking how schools improve". **School Effectiveness and Improvement**. 5(1): 2-24.
- Merriam, S.B. (Ed.). (1993). **New Direction for Adult and Continuing Education : An Update on Adult Learning Theory**. San Francisco : Jossey-Bass Publishers.
- Ornstein, A.C. and Lasley, T.J. (2000). **Strategies for Effective Teaching**. 3^d ed. New York : The McGraw-Hill Companies.
- Rios, F.A. (Ed.). (1996). **Teacher Thinking in Cultural Contexts**. Albany : State University of New York Press.
- Sadker, M.P. and Sadker, D.M. (2000). **Teachers, Schools, Society**. 5th ed. New York : McGraw-Hill Companies.
- Sternberg, R.J. (1985a). **Beyond IQ : A Triarchic Theory of Human Intelligence**. New York : Cambridge University Press.
- Sternberg, R.J. (Ed.). (1985b). **Human Abilities : An Information-Processing Approach**. New York : W.H. Freeman and Company.
- Sternberg, R.J. (1986). **Intelligence Applied : Understanding and Increasing Your Intellectual Skills**. Orlando : Harcourt Brace Jovanovich Publishers.
- Sternberg, R.J. (1997). **Successful Intelligence : How Practical and Creative Intelligence Determine Success in Life**. New York : Simon & Schuster.
- Sternberg, R.J. (1998). " Principles of Teaching for Successful Intelligence". **Educational Psychologist**. 33(2/3): 65-72.
- Sternberg, R.J. (Ed.). (1999). **Cognitive Psychology**. 2nd ed. Texas : Harcourt Brace Collage Publishers.
- Sternberg, R.J. and Grigorenko, E.L. (Eds.). (1997). **Intelligence, heredity, and environment**. New York : Cambridge University Press.
- Sternberg, R.J. and Grigorenko, E.L. (2002). "The Theory of Successful Intelligence as a Basis for Gifted Education". **Gifted Child Quarterly**. 46(4): 265-277.

- Sternberg, R.J., Grigorenko, E.L. and Jarvin, L. (2001). "Improve Reading Instruction : The Triarchic Model". **Education Leadership**. 58(6): 48-52.
- Sternberg, R.J., Grigorenko, E.L., Ferrari, M. and Clinkenbeard, P.R. (1999). "A Triarchic Analysis of an Aptitude-Treatment Interaction". **European Journal of psychology Assessment**. 15(1): 3-13.
- Sternberg, R.J. and Spear-Swerling, L. (Eds.). (1996). **Teaching for Thinking**. Washington : American Psychological Association.
- Sternberg, R.J. and Williams, W.M. (2002). **Educational Psychology**. Boston : Allyn and Bacon.
- Sternberg, R.J., Torff, B. and Grigorenko, E.L. (1998a). "Teaching for Successful Intelligence Raises School Achievement". **Phi Delta Kappan**. 79: 667-669.
- Sternberg, R.J., Torff, B. and Grigorenko, E.L. (1998b). "Teaching Triarchically Improves School Achievement". **Journal of Educational Psychology**. 90(3): 374-384.
- Summers, Della. (Director). (2003). **Longman Dictionary of Contemporary English**. Essex : Pearson Education Limited.
- UNESCO. (1992). **Towards Developing New Teacher Competencies in Response to Mega-trends in Curriculum Reforms**. Bangkok : UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific.
- Wehman, P. & McLaughlin, P.J. (1981). **Program Development in Special Education**. New York : The McGraw-Hill Companies.
- Wisconsin Department of Public Instruction. (2000). **Teacher Education Program Approval and Licenses**. Madison : The Wisconsin Department of Public Instruction.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา เขมมณี อาจารย์ประจำ ภาควิชาหลักสูตร การสอนและ เทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง อาจารย์ประจำ ภาควิชาหลักสูตร การสอนและ เทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา อาจารย์ประจำ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ สำราญใจ ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์เครือข่าย สมศ. และอาจารย์ผู้สอนวิชาทักษะการคิด สำหรับครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงจันทร์ เดี่ยววิไล ประธานหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ภาคผนวก ข

1. โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนว
ทฤษฎีสติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการ
2. คู่มือการใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตาม
แนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการ

โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิด
ตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการ

1. ความเป็นมาของโปรแกรม

จากการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า มีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและพันธกิจของครู โดยครูในอนาคต หรือครูรุ่นใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นี้ถือได้ว่าเป็นครูยุคปฏิรูปที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และพัฒนาบทบาททั้งในด้านของเนื้อหาสาระที่จะสอน และในด้านกระบวนการเรียนการสอนโดยเฉพาะกระบวนการเรียนการสอนใหม่ ๆ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (มาตรา 24) ดังนั้น ครูจึงมีบทบาทและหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจากที่จะต้องจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่นักเรียนควรจะต้องเรียนรู้ว่ามีเรื่องอะไรหรือเนื้อหาอะไรบ้าง มาเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยต้องคำนึงว่าครูจะต้องสอนอย่างไร หรือทำอะไรจึงจะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในเรื่องนั้นๆ จากบทบาทหน้าที่ของครูที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ผู้ที่เป็นครูจะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิชาการ โดยพยายามริเริ่มและหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ สามารถประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนต่างๆ และเสาะแสวงหานวัตกรรม ออกแบบวิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ ที่ทำให้วิธีการจัดการเรียนรู้ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าครูในยุคปฏิรูปการศึกษานอกจากจะต้องมีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาชีพและวิชาการแล้ว ครูจำเป็นจะต้องมีสมรรถภาพการสอนที่ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวข้างต้น

สมรรถภาพการสอน เป็นความสามารถที่ครูพึงมีในการปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน พบว่า สมรรถภาพการสอนที่ครูมีอยู่นั้นไม่เพียงพอที่จะทำให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องกับแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เนื่องจากครูส่วนใหญ่ปฏิบัติการสอนไปตามที่เคยได้รับการศึกษาเล่าเรียนมาและฝึกฝนกันมา เคยเห็นเคยทำอย่างไร ก็ทำตามนั้น โดยไม่ตระหนักว่า สิ่งที่ทำนั้นๆ มาจากหลักการหรือฐานความคิดอะไร หรือไม่รู้ว่าตนทำสิ่งนั้นๆ เพราะอะไร เพราะครูเหล่านั้นมักมุ่งความสนใจหรือได้รับการสอนที่มุ่งไปที่วิธีการทำ วิธีการปฏิบัติ หรือเทคนิควิธีการ มากกว่าการทำความเข้าใจในพื้นฐานและหลักการของเทคนิควิธีเหล่านั้น ซึ่งการที่ครูได้รับการสอนหรือการพัฒนาแบบนี้อาจทำให้ครูปฏิบัติการสอนได้จริง แต่การปฏิบัติมักอยู่ในรูปของการเลียนแบบ ไม่สามารถยืดหยุ่นการสอนของตนให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ และไม่สามารถสร้างสรรค์การสอนในรูปแบบใหม่ได้ ดังนั้น การที่จะทำให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้ครูมีสมรรถภาพการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาด้วย และจากการศึกษาเอกสารที่กล่าวถึงสมรรถภาพทางการสอนที่พึงประสงค์ของครูในยุคปฏิรูปการศึกษา สรุปได้ว่าสมรรถภาพทางการสอนที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการวิเคราะห์การสอน กล่าวคือ ครูจะต้องสามารถระบุหรือบอกปัญหาในการสอนของตนเองได้ สามารถระบุจุดเด่นจุดด้อยของการสอนของตนเองได้ สามารถระบุวิธีสอนที่ตนนำไปใช้ได้ สามารถระบุได้ว่า ผู้เรียนมีแบบการเรียนรู้เป็นแบบใดและวิธีสอนวิธีใดที่สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้นั้น สามารถระบุผลของการสอนของตนที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ รวมทั้งสามารถระบุจุดเด่นจุดด้อยของวิธีสอนที่มีอยู่อย่างหลากหลายได้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นั้นไปเป็นพื้นฐานในการวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนการสอนของตนเองให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ 2) ความสามารถในการออกแบบการสอน กล่าวคือ ครูจะต้องสามารถสร้างหรือออกแบบการสอนที่สามารถปรับแก้จุดด้อยของการสอนของตนเองได้ สามารถเลือกใช้วิธีสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้มาใช้ในการออกแบบและวางแผนการสอนของตนอย่างเป็นระบบ และ 3) ความสามารถในการใช้วิธีสอน กล่าวคือ ครูจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนโดยนำวิธีการสอนที่มีอยู่อย่างหลากหลาย มาใช้ในบริบทการสอนของตนจนทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

สมรรถภาพการสอนเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ โดยกระบวนการของการพัฒนาครู แต่จากการศึกษาสภาพปัจจุบันในการพัฒนาครูประจำการ พบว่า การพัฒนาครูทั้งก่อนและระหว่างประจำการที่เป็นอยู่ ยังไม่สามารถพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ เนื่องจาก บุคลากรที่ทำหน้าที่พัฒนาครูโดยใช้วิธีการจัดอบรมนั้น ขาดความเข้าใจ ปัญหาหลักๆ เกี่ยวกับกระบวนการสอนของครู ขาดความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐาน ประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียนกับกระบวนการสอน ผลที่ได้คือการอบรมเหล่านี้จึงกลายเป็นเพียงการให้สาระเพิ่มเติมเพื่อให้ครูใช้เป็นข้อมูลนำไปถ่ายทอดให้นักเรียนจำ รวมทั้งกระบวนการพัฒนาครูที่เป็นอยู่ขาดระบบ ตลอดจนกลไกในการส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งการชี้แนะ กำกับ ติดตาม เพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจัง และในทางปฏิบัติยังพบว่าครูยังคงทำการสอนแบบเดิม ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาครูประจำการที่ดำเนินการอยู่ทั้งในอดีตและปัจจุบันไม่สามารถพัฒนาครูได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นยัง พบว่า กระบวนการพัฒนาครูประจำการที่ทำกันอยู่เป็นการดึงเอาครูประจำการนั้นๆ ออกมาจากวิถีชีวิตทำงานของครูมาเข้าสู่ระบบใหม่กระบวนการใหม่ที่ผู้ฝึกอบรมกำหนดขึ้น โดยระบบใหม่ที่กำหนดขึ้นมาฝึกอบรมนั้น ไม่เชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กับชีวิตจริง ในการปฏิบัติงานของครูแต่ประการใด ทำให้ครูประจำการเกิดความรู้สึกไม่เป็นอิสระ ไม่เป็นสุข และไม่เห็นคุณค่า และความจำเป็นของการฝึกอบรม ทำให้การพัฒนาครูประจำการไม่ได้ผลตามที่คาดหวัง แม้ว่าเนื้อหาสาระและวิธีการฝึกอบรมของวิทยากรน่าสนใจเพียงใดก็ตาม เพราะการพัฒนาครูประจำการในรูปแบบดังกล่าวนี้เป็นการพัฒนาในลักษณะที่ครูเป็นผู้ถูกกระทำ (passive) มากกว่าเป็นผู้กระทำ (active) จากสภาพปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการพัฒนาครูจึงมิใช่เพียงการอบรมครูให้มีความรู้เรื่องเนื้อหาสาระ ทฤษฎี หรือหลักการเท่านั้น แต่หมายถึงการพัฒนาครูเพื่อให้เข้าใจถึงความจำเป็นในการออกแบบหลักสูตร ออกแบบการสอน และทำบันทึกการสอนที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งวิธีการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือ การจัดประสบการณ์ตรงให้กับครู จัดให้ครูพัฒนาตนเองในสภาพการเรียนการสอน ตามสภาพบริบทการทำงานที่แท้จริงที่มีผู้เรียนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย และภายใต้การดูแลแนะนำอย่างใกล้ชิดจากผู้เชี่ยวชาญด้านศาสตร์การสอน พร้อมกันนั้นต้องจัดโอกาสให้ครูได้วิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของการเรียนรู้ กระบวนการสอนแบบต่างๆ เพื่อหาข้อสรุปในการพัฒนาการสอนของตนเอง ซึ่งการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนั้น นอกจากจะต้องใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่เหมาะสมแล้ว โปรแกรมการพัฒนาครูควรจะต้องแสดงฐานของความรู้ และทักษะการคิดที่มีความ จำเป็นสำหรับครูที่จะเป็นผู้จัดการและการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการสอน และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสวงหาความรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การริเริ่มสร้างสรรค์ การสร้าง การประยุกต์ และใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้ครูเกิดการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

จากแนวความคิดในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูประจำการดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนาครูให้มีสมรรถภาพการสอนที่พึงประสงค์นั้น นอกจากจะต้องจัดการ

พัฒนาครูในบริบทของโรงเรียนแล้ว การดำเนินการพัฒนาครูจะต้องเน้นให้ครูได้เรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิด ซึ่งเป็นปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการกระทำและการแสดงออกทั้งหลายของครู ดังจะเห็นได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดของครู พบว่า การคิดของครูมีบทบาทสำคัญต่อการสอนของครู และในทางกลับกันการสอนหรือการปฏิบัติงานของครูนั้นก็ส่งผลต่อการคิดของครูด้วย จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การพัฒนาครูที่เน้นให้ครูได้ใช้กระบวนการคิดโดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์การสอน การคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการสอน และการคิดเชิงประยุกต์ในการนำวิธีสอนที่มีอยู่อย่างหลากหลายไปใช้ในบริบทการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น เพราะนอกจากจะทำให้ครูเรียนรู้ศาสตร์การสอนต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น ครูยังสามารถนำเอาความรู้และทักษะการคิดที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานสอนในบริบทจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดขึ้น เพื่อส่งเสริมครูให้มีสมรรถภาพการสอนที่พึงประสงค์ และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคมใหม่และเจตนาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

2. แนวคิดพื้นฐานของโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอน

ในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยอาศัยแนวคิดของทฤษฎีสติปัญญาสามศร (Triarchic Theory of Human Intelligence) ที่เน้นให้บุคคลได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ได้ใช้การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงประยุกต์ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของสติปัญญามนุษย์ และแนวคิดการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Training : SBT) ที่เน้นการพัฒนาครูในบริบทโรงเรียน เป็นแนวทางหลักในการดำเนินการพัฒนาโปรแกรมซึ่งแนวคิดพื้นฐานของโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการ มีดังนี้

1. สมรรถภาพการสอนเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาขึ้นได้โดยกระบวนการการพัฒนาครู
2. การดำเนินการพัฒนาครูต้องเน้นให้ครูประจำการได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ครูได้ใช้การคิดวิเคราะห์ในการวิเคราะห์การสอน การคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการสอน และการคิดเชิงประยุกต์ในการใช้วิธีสอน และทดลองปฏิบัติจริงบนฐานความรู้ที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้ครูประจำการสามารถหาข้อสรุปในการพัฒนาการสอนของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

3. การดำเนินการพัฒนาครูต้องเน้นให้ครูประจำการได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนที่ครูได้ปฏิบัติงานอยู่นั้นเป็นฐานของการพัฒนา เพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครู

3. ลักษณะของโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอน

โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการ มีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

1. เป็นโปรแกรมที่ใช้จัดการพัฒนาครูในบริบทของโรงเรียนที่ครูปฏิบัติการสอนอยู่จริง โดยเน้นความสนใจและความจำเป็นของครูในโรงเรียนหนึ่งๆ เป็นหลัก กล่าวคือ เป้าหมายเฉพาะในการพัฒนา รวมทั้งเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่นำมาเป็นองค์ประกอบของโปรแกรมมาจากการกำหนดของครูประจำการในโรงเรียนซึ่งจะแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของครูในแต่ละโรงเรียน

2. การดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอนตามโปรแกรมนั้นจะจัดให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศร ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ในการวิเคราะห์การสอน การคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการสอน และการคิดเชิงประยุกต์ในการใช้วิธีสอนอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการพัฒนาสมรรถภาพการสอนทั้ง 4 ขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้

3. เวลาและสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการนั้นครูประจำการจะเป็นผู้เลือกเองตามความเหมาะสม

4. ลักษณะของผู้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอน

ผู้ที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรนี้คือ ครูประจำการที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนและสมัครเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอน

5. เป้าหมาย

โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรนี้ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูใน 3 ด้าน คือ ความสามารถในการวิเคราะห์การสอน ความสามารถในการออกแบบการสอน ความสามารถในการประยุกต์ใช้วิธีสอน เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติงานสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาการสอนของตนได้อย่างต่อเนื่อง

6. วัตถุประสงค์

โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์การสอนของครูประจำการ ซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 การระบุหรือบอกปัญหาในการสอนของตนเอง
  - 1.2 การระบุจุดเด่นจุดด้อยของการสอนของตนเอง
  - 1.3 การระบุวิธีสอนที่ตนนำไปใช้
  - 1.4 การระบุจุดเด่นจุดด้อยของวิธีสอนที่ตนนำไปใช้ในการสอนได้
  - 1.5 การระบุได้ว่าผู้เรียนมีแบบการเรียนรู้เป็นแบบใดและวิธีสอนวิธีใดที่สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้นั้น
  - 1.6 การระบุผลของการสอนของตนที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นั้นไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและออกแบบการสอนเพื่อปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขปัญหาในการสอนของตนเองให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการสอนของครูประจำการ ซึ่งประกอบด้วย
  - 2.1 การสร้างหรือออกแบบการสอนแบบใหม่ที่สามารถปรับแก้จุดด้อยของการสอนของตนได้
  - 2.2 การเลือกใช้วิธีสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหาสาระและแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน
  - 2.3 การออกแบบการสอนได้อย่างคล่องแคล่วและหลากหลาย โดยการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ และข้อมูลจากการวิเคราะห์การสอนของตนเองมาใช้ในการออกแบบและวางแผนการสอนของตนอย่างเป็นระบบ
3. เพื่อพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้วิธีสอนของครูประจำการ ซึ่งประกอบด้วย
  - 3.1 การดำเนินการสอนตามกระบวนการหรือขั้นตอนของวิธีสอนที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ในแผนการสอน
  - 3.2 การประยุกต์ ปรับแต่ง หรือเลือกใช้วิธีสอนใหม่เมื่อเกิดปัญหาในการสอนจนทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

7. เนื้อหาสาระและประสบการณ์

เนื้อหาสาระและประสบการณ์ของโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรนี้ ประกอบด้วย

1. เนื้อหาสาระหลัก ได้แก่

1.1 เนื้อหาสาระเกี่ยวกับศาสตร์การสอน ประกอบด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการสอน รูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน

1.2 การวิเคราะห์การสอน ประกอบด้วย การจำแนก เชื่อมโยง และตัดสินคุณค่ากับกระบวนการคิดวิเคราะห์ แนวทางที่ใช้ในการวิเคราะห์หรือจำแนกประสบการณ์ และรูปแบบในการวิเคราะห์การสอน

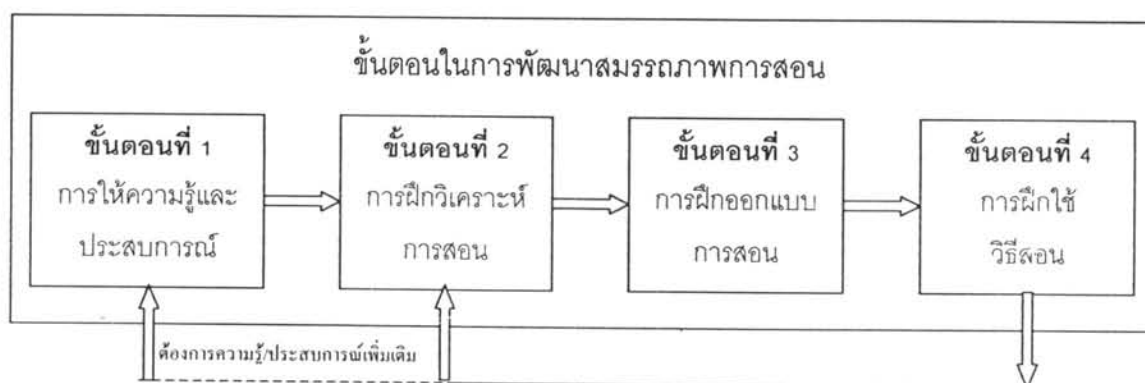
1.3 การออกแบบการสอนและวางแผนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย การออกแบบการสอน และรูปแบบในการออกแบบการสอนและวางแผนการจัดกิจกรรม

2. เนื้อหาสาระตามสภาพปัญหาและความต้องการของครูประจำการกลุ่มเป้าหมาย

3. ประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการวิเคราะห์การสอน การออกแบบการสอน และการประยุกต์ใช้วิธีสอนในบริบทที่ครูปฏิบัติงานตามปกติ

8. กระบวนการพัฒนาสมรรถภาพการสอน

กระบวนการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของโปรแกรมนี้ เป็นกระบวนการที่กำหนดขึ้นตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การให้ความรู้และประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่วิทยากรจะนำเสนอเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่ครูประจำการจำเป็นต้องรู้และที่ต้องการรู้ และพัฒนาทักษะการคิดเบื้องต้นโดยใช้ยุทธศาสตร์และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดทั้งสามประการตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศร

ขั้นตอนที่ 2 ฝึกวิเคราะห์การสอน เป็นขั้นตอนที่ให้ครูประจำการได้ฝึกปฏิบัติจริงในการวิเคราะห์การสอนของตนเอง โดยการศึกษาเทปหรือ VCD บันทึกภาพการสอนของตนเอง และใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับในขั้นตอนที่ 1 ในการวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการออกแบบการสอนในขั้นตอนที่ 3 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ฝึกออกแบบการสอน เป็นขั้นตอนที่ให้ครูประจำการได้ฝึกปฏิบัติจริงในการออกแบบและวางแผนการสอนของตนเอง โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์การสอนในขั้นตอนที่ 2 ประกอบกับความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการออกแบบการสอน และจัดทำแผนการสอน เพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนที่ 4 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ฝึกใช้วิธีสอน เป็นขั้นตอนที่ให้ครูประจำการได้ฝึกปฏิบัติในการใช้วิธีสอน โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้แผนการสอนที่ได้ออกแบบไว้ในขั้นตอนที่ 3 พร้อมทั้งบันทึกเทปการสอน เพื่อนำไปใช้สำหรับขั้นตอนที่ 2 ในการฝึกครั้งต่อไป

9. กิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพการสอน

กิจกรรมของโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรนี้ เป็นกิจกรรมที่วิทยากรหรือผู้ดำเนินการสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงประยุกต์ ซึ่งเป็นทักษะการคิดพื้นฐานของสมรรถภาพการสอนทั้งสามด้าน โดยใช้ยุทธศาสตร์และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศร และมีลักษณะเป็นงานปฏิบัติ (performance task) ที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานจริงของครูและเชื่อมโยงกับสมรรถภาพการสอนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งรายละเอียดของกิจกรรมตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาสมรรถภาพการสอน มีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การให้ความรู้และประสบการณ์ มีกิจกรรมหลัก ดังนี้

1. การบรรยาย (lecture) เป็นกิจกรรมที่วิทยากรหรือผู้ดำเนินการใช้สำหรับนำเสนอเนื้อหาสาระแก่ครูประจำการ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้

1.1 การบรรยาย (lecture-based or didactic) เป็นวิธีการที่ใช้สำหรับนำเสนอเนื้อหาสาระที่ครูประจำการยังไม่รู้หรือจำเป็นต้องรู้

1.2 การใช้คำถามแบบเน้นข้อเท็จจริง (fact-based questioning approach) เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของครูประจำการที่มีต่อเนื้อหาสาระที่ได้รับ โดยการใช้คำถามที่มีพื้นฐานมาจากเนื้อหาสาระเหล่านั้น

1.3 การใช้คำถามแบบเน้นการคิด (thinking-based questioning approach or dialogical approach) เป็นวิธีการที่วิทยากรหรือผู้ดำเนินการใช้คำถามแบบเน้นการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงประยุกต์ เพื่อกระตุ้นให้ครูประจำการได้ใช้ความคิดทั้งสามประการ ในการทำความเข้าใจเนื้อหาสาระที่ได้รับเพิ่มขึ้น

2. การศึกษาและอภิปรายกรณีตัวอย่าง (Case Discussion) เป็นกิจกรรมที่ให้ประสบการณ์เบื้องต้นในการวิเคราะห์การสอนและออกแบบการสอนแก่ครูประจำการ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้

2.1 การสร้างความคุ้นเคย (familiarization) กับปัญหาหรือสถานการณ์ด้านการสอนที่ครูต้องประสบในการปฏิบัติงานจริง

กิจกรรมการสร้างความคุ้นเคยนี้วิทยากรจะนำเสนอเทปบันทึกภาพการสอนกรณีตัวอย่างซึ่งเป็นปัญหาหรือสถานการณ์การสอนที่ครูอาจเคยประสบในการปฏิบัติงานจริง จากนั้นวิทยากรและครูประจำการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์การสอนนั้น พร้อมทั้งร่วมกันกำหนดกระบวนการและยุทธศาสตร์เพื่อออกแบบการสอนแบบใหม่สำหรับแก้ปัญหาการสอนนั้น โดยใช้ประสบการณ์ด้านการสอนและความรู้ด้านศาสตร์การสอนที่ได้เรียนรู้มา ประกอบกับความรู้ที่ได้จากการศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือ เอกสารและแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เข้ามาช่วย

2.2 การแก้ปัญหาภายในกลุ่ม (intragroup problem solving)

กิจกรรมการแก้ปัญหาภายในกลุ่มนี้ วิทยากรจะนำเสนอปัญหาหรือสถานการณ์การสอนโดยใช้เทปบันทึกภาพการสอนกรณีตัวอย่างใหม่ เพื่อให้ครูประจำการทุกคนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์การสอนนั้น พร้อมทั้งร่วมกันกำหนดกระบวนการและยุทธศาสตร์การสอนเพื่อออกแบบการสอนแบบใหม่สำหรับแก้ปัญหาการสอนร่วมกัน โดยใช้ประสบการณ์ด้านการสอนและความรู้ทางศาสตร์การสอนที่ได้เรียนรู้มา ประกอบกับความรู้ที่ได้จากการศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือ เอกสารและแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เข้ามาช่วย

2.3 การแก้ปัญหาระหว่างกลุ่ม (intergroup problem solving)

กิจกรรมการแก้ปัญหาระหว่างกลุ่มนี้ วิทยากรจะแบ่งครูประจำการออกเป็นกลุ่มอย่างน้อย 2 กลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่มจะได้ศึกษาเทปบันทึกภาพการสอนกรณีตัวอย่างซึ่งเป็นปัญหาหรือสถานการณ์การสอนที่สัมพันธ์กับช่วงชั้นหรือสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์การสอนนั้น และกำหนดกระบวนการและยุทธศาสตร์การสอนเพื่อออกแบบการสอนแบบใหม่สำหรับแก้ปัญหา จากนั้นนำการสอนที่แต่ละกลุ่มได้วิเคราะห์และออกแบบไว้มาเปรียบเทียบหรือหาประเด็นที่จะนำมาอภิปรายร่วมกัน ซึ่งในขั้นตอนนี้มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ครูประจำการได้ใช้ความคิดให้มากที่สุดในการช่วยเหลือทีมในการแก้ไขปัญหาด้านการสอน

2.4 การแก้ปัญหาด้วยตนเอง (individual problem solving)

กิจกรรมการแก้ปัญหาด้วยตนเองนี้ ครูประจำการจะถูกนำเสนอด้วยปัญหาหรือสถานการณ์การสอนที่ตนเองประสบอยู่ จากนั้นทำการวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์การสอนของตนเอง และกำหนดแนวทางหรือออกแบบการสอนแบบใหม่เพื่อแก้ปัญหาการสอนเหล่านั้นด้วยตนเอง โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์ รวมทั้งกระบวนการและยุทธศาสตร์การสอนที่ได้ร่วมกันออกแบบไว้กับเพื่อนครูมาประยุกต์หรือปรับใช้กับการสอนของตน จากนั้นจึงนำแผนการสอนได้ออกแบบไว้ไปทดลองใช้สอนในสถานการณ์จริง โดยมีวิทยากรเป็นผู้สังเกตการสอนและให้ข้อเสนอแนะภายหลังการสอน

ขั้นตอนที่ 2 การฝึกวิเคราะห์การสอน มีกิจกรรมหลัก ดังนี้

1. การฝึกวิเคราะห์การสอน

กิจกรรมการฝึกวิเคราะห์การสอนนี้ ครูประจำการจะได้ศึกษาการสอนในครั้งที่ผ่านมาของตนเองจากเทปบันทึกภาพการสอน ร่วมกับการศึกษาแผนการสอนและบันทึกผลการสอน จากนั้นจึงฝึกวิเคราะห์การสอนของตนเอง โดยทำการวิเคราะห์ปัญหาในการสอน จุดเด่นจุดด้อยในการสอน วิธีสอนที่ใช้ จุดเด่นจุดด้อยของวิธีสอนที่ใช้ รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนและวิธีสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ และประเมินผลการสอนของตนที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการออกแบบการสอนในขั้นตอนที่ 3 ต่อไป

2. การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูประจำการและวิทยากร

กิจกรรมการอภิปรายนี้ ครูประจำการและวิทยากรจะทำการอภิปรายร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อการสอนของครูประจำการในครั้งที่ผ่านมา รวมทั้งให้ครูประจำการได้นำเสนอปัญหาในการวิเคราะห์การสอน เพื่อวิทยากรจะได้ให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการวิเคราะห์การสอนแก่ครูประจำการ

ขั้นตอนที่ 3 การฝึกออกแบบการสอน มีกิจกรรมหลัก ดังนี้

1. การฝึกออกแบบการสอน

กิจกรรมการฝึกออกแบบการสอนนี้ ครูประจำการจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์การสอนในขั้นตอนที่ 2 มาพิจารณาประกอบการออกแบบการสอนแบบใหม่ที่สามารถปรับแก้จุดด้อยของการสอนของตน และวางแผนการจัดกิจกรรมสำหรับการสอนในครั้งต่อไป โดยในการฝึกออกแบบการสอนนั้น ครูประจำการจะได้ฝึกการกำหนดเนื้อหาสาระและมโนทัศน์ที่ต้องการสอน กำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน กำหนดยุทธศาสตร์/ยุทธวิธีในการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ และกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน จากนั้นจึงวางแผนจัดกิจกรรมและเขียนแผนการสอนต่อไป

2. การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูประจำการและวิทยากร

กิจกรรมการอภิปรายนี้ ครูประจำการและวิทยากรทำการอภิปรายร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อการออกแบบสอนของครูประจำการในครั้งที่ผ่านมา รวมทั้งให้ครูประจำการได้นำเสนอปัญหาในการออกแบบการสอน เพื่อวิทยากรจะได้ให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการออกแบบการสอนแก่ครูประจำการ

ขั้นตอนที่ 4 การฝึกใช้วิธีสอน มีกิจกรรมหลัก ดังนี้

1. การฝึกใช้วิธีสอนในสถานการณ์การสอนจริง

กิจกรรมการฝึกใช้วิธีสอนนี้ ครูประจำการจะได้ฝึกใช้วิธีสอนโดยให้ครูประจำการนำ

แผนการสอนที่ได้เขียนไว้ในขั้นตอนที่ 3 มาปฏิบัติการสอนตามกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้ ออกแบบไว้ในชั้นเรียนและสาระการเรียนรู้ที่ครูประจำการปฏิบัติการสอนจริงในโรงเรียน โดยมี วิทยากร เป็นผู้สังเกตการสอนและบันทึกเทปการสอนของครูประจำการ เพื่อนำเทปบันทึกการ สอนไปใช้ในขั้นตอนของการวิเคราะห์การสอนในครั้งต่อไป

2. การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูประจำการและวิทยากร

กิจกรรมการอภิปรายนี้ ครูประจำการและวิทยากรทำการอภิปรายร่วมกันเพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อการสอนของครูประจำการที่ผ่านมา รวมทั้งให้ครูประจำการได้นำ เสนอปัญหาในการใช้วิธีสอน เพื่อวิทยากรจะได้ให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการใช้วิธีการสอน แก่ครูประจำการ

10. แผนการจัดกิจกรรมและโครงสร้างเวลา

โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติ ปัญญาสามศรนี้ ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการสอนสำหรับครู ประจำการ จำนวน 4 แผน ตามขั้นตอนของการพัฒนาสมรรถภาพการสอน 4 ขั้นตอน โดย เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมของแต่ละแผน มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ขั้นตอนการพัฒนาสมรรถภาพการสอนและแผนการจัดกิจกรรม	เวลา (ชั่วโมง)
<p>ขั้นตอนที่ 1 การให้ความรู้และประสบการณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ● แผนการจัดกิจกรรมที่ 1 ความรู้ด้านการสอนและประสบการณ์เบื้องต้น ในการวิเคราะห์และออกแบบการสอน ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> ○ แผนการจัดกิจกรรมที่ 1/1 ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอน 3 ○ แผนการจัดกิจกรรมที่ 1/2 ความรู้และประสบการณ์เบื้องต้น เกี่ยวกับการวิเคราะห์การสอน การออกแบบการสอน และการใช้วิธีสอน 3 ○ แผนการจัดกิจกรรมที่ 1/3 ความรู้เกี่ยวกับการสอนตามความ ต้องการและความสนใจของครูประจำการ 3 	
<p>ขั้นตอนที่ 2 การฝึกวิเคราะห์การสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● แผนการจัดกิจกรรมที่ 2 การวิเคราะห์การสอน 2 	
<p>ขั้นตอนที่ 3 การฝึกออกแบบการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● แผนการจัดกิจกรรมที่ 3 การออกแบบการสอน 2 	
<p>ขั้นตอนที่ 4 การฝึกใช้วิธีสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● แผนการจัดกิจกรรมที่ 4 การใช้วิธีสอน 2 	

จากแผนการจัดกิจกรรมและเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น วิทยากรหรือผู้ดำเนินการสามารถวางแผนการดำเนินการและกำหนดเวลาในการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูประจำการของแต่ละสถานศึกษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมของครูประจำการกลุ่มเป้าหมาย

ครั้งที่ดำเนินการ	ขั้นตอน ที่ 1			ขั้นตอน ที่ 2	ขั้นตอน ที่ 3	ขั้นตอน ที่ 4	รวมเวลา
	แผน 1/1 (3 ช.ม.)	แผน 1/2 (3 ช.ม.)	แผน 1/3 (3 ช.ม.)	แผน 2 (2 ช.ม.)	แผน 3 (2 ช.ม.)	แผน 4 (2 ช.ม.)	
ครั้งที่ 1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15
ครั้งที่ 2	-	-	✓	✓	✓	✓	9
ครั้งที่ 3	-	-	-	✓	✓	✓	6
รวมระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น							30

11. สื่อประกอบกิจกรรมและแหล่งการเรียนรู้

สื่อประกอบกิจกรรมและแหล่งการเรียนรู้ของโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรนี้ ใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมที่หลากหลาย และเน้นการใช้สภาพการณ์หรือสถานการณ์จริงเป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งการเรียนรู้สำหรับครูประจำการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สื่อประกอบกิจกรรม ประกอบด้วย

1.1 เอกสารอ้างอิงสำหรับครูประจำการ ได้แก่

- 1.1.1 หนังสือศาสตร์การสอน
- 1.1.2 เอกสารความรู้เรื่องการวิเคราะห์การสอน
- 1.1.3 เอกสารความรู้เรื่องการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรม
- 1.1.4 เอกสารความรู้อื่นๆ ตามความต้องการและความสนใจของครูประจำการ

1.2 เทปบันทึกภาพการสอน ได้แก่

- 1.2.1 เทป/ VCD บันทึกภาพการสอนกรณีตัวอย่าง
- 1.2.2 เทป/ VCD บันทึกภาพการสอนของครูประจำการ

1.3 เอกสารประกอบการสอนของครู ได้แก่

- 1.3.1 แผนการสอน
- 1.3.2 บันทึกหลังการสอน

2. แหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 ห้องสมุด

2.2 ห้องเรียนที่ครูปฏิบัติการสอน

2.3 เว็บไซต์ทางการศึกษา เช่น

2.3.1 <http://www.thaiedgov.org>2.3.2 <http://www.onec.go.th>2.3.3 <http://www.thailearn.org>2.3.4 <http://www.thaiteacher.org>2.3.5 <http://www.thaiedresearch.org>

12. การวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

ในการวัดและประเมินสมรรถภาพการสอนของครูประจำการของโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรนี้ ใช้การวัดและประเมินจากการปฏิบัติจริง (Performance Assessment) โดยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ ประกอบกับการตรวจผลงาน ได้แก่ บันทึกการวิเคราะห์การสอน บันทึกการออกแบบการสอน แผนการสอน บันทึกหลังการสอน โดยการวัดและประเมินสมรรถภาพการสอนในแต่ละด้านจะเก็บจากแหล่งข้อมูลและใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ดังตารางต่อไปนี้

สมรรถภาพที่ต้องการวัด	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
ความสามารถในการวิเคราะห์การสอน	ครูประจำการ บันทึกหลังการสอน	❖ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ❖ แบบบันทึกการวิเคราะห์การสอน ❖ แบบประเมินสมรรถภาพ การสอน
ความสามารถในการออกแบบการสอน	ครูประจำการ แผนการสอน	❖ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ❖ แบบบันทึกการออกแบบ การสอน ❖ แบบประเมินสมรรถภาพ การสอน
ความสามารถในการใช้วิธีสอน	ครูประจำการ	❖ แบบบันทึกการสังเกต พฤติกรรมการสอน ❖ แบบประเมินสมรรถภาพ การสอน

คู่มือการใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิด
ตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการ

คำนำ

เอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการสอน เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการ
คิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นคู่มือใน
การใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศร
(Triarchic Theory of Human Intelligence)

คู่มือการใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎี
สติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการฉบับนี้ จะอธิบายให้ผู้ดำเนินการหรือวิทยากรได้ทราบถึง
แนวทางในการนำโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนนี้ไปใช้ ตลอดจนวิธีการปฏิบัติในแต่ละ
ขั้นตอนที่มีได้กล่าวไว้ในตัวโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอน เพื่อให้การจัดกิจกรรมตาม
โปรแกรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้องในการ
พัฒนาครูในการนำโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎี
สติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการนี้ไปใช้ในการพัฒนาครูประจำการในสถานศึกษาต่อไป

วัชรีย์ เหล่มตระกูล

นิสิตปริญญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. แนวทางในการดำเนินการใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอน

ในการนำโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรไปใช้ ควรดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชุมผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารและครูประจำการได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของสถานศึกษาของตน ในด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของผู้เรียน รวมถึงความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครู เพื่อกำหนดเป็นข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนสำหรับครูประจำการในสถานศึกษานั้นๆ

2. ศึกษาข้อมูลด้านผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและข้อมูลพื้นฐานด้านอื่นๆ ของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ความต้องการในการเรียนรู้ของครู วัฒนธรรมการทำงานของครู แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาครู และบริบทของสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายเฉพาะในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนและเนื้อหาสาระที่ควรจัดให้แก่ครูประจำการ

3. กำหนดเป้าหมายเฉพาะในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนและเนื้อหาสาระสำหรับครูประจำการของสถานศึกษานั้นๆ

4. วางแผนการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอนสำหรับครูประจำการในสถานศึกษา โดยจัดประชุมผู้บริหารและครูประจำการ เพื่อกำหนดเวลา สถานที่ ขั้นตอนการดำเนินการ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่จำเป็นในการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอน

5. ดำเนินการพัฒนาครูตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศร ดังนี้

5.1 ประเมินสมรรถภาพการสอนของครูประจำการก่อนดำเนินการ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยใช้เครื่องมือวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน ซึ่งได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการสอน ประกอบกับการสัมภาษณ์ และการตรวจผลงานของครู จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินสมรรถภาพการสอนและบันทึกลงในแบบประเมินสมรรถภาพการสอน เพื่อนำคะแนนและข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นข้อมูลเส้นฐาน (baseline)

5.2 ดำเนินการพัฒนาครูประจำการ ตามกระบวนการพัฒนาสมรรถภาพการสอน ทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การให้ความรู้และประสบการณ์ การฝึกวิเคราะห์การสอน การฝึกออกแบบการสอน และการฝึกใช้วิธีสอน โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมทั้ง 4 แผน จัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพการสอนอย่างเป็นวงจรต่อเนื่องกัน ตามเวลาและสถานที่ที่ได้กำหนดไว้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา

5.3 ประเมินสมรรถภาพการสอนของครูประจำการหลังการดำเนินการตามโปรแกรม พัฒนาสมรรถภาพการสอนแต่ละครั้ง เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านสมรรถภาพการสอนของครู โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยใช้เครื่องมือวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน ซึ่งได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการสอน ประกอบกับการสัมภาษณ์ และการตรวจผลงานของครู ตลอดระยะเวลาที่ครูได้ปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับ เกณฑ์การประเมินสมรรถภาพการสอนและบันทึกลงในแบบประเมินสมรรถภาพการสอน เพื่อนำคะแนนที่ได้มากำหนดเป็นคะแนนพัฒนาการ

6. ประเมินผลการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูประจำการ โดยใช้แบบ สอบถามความคิดเห็นของครูประจำการที่มีต่อโปรแกรม แบบบันทึกการดำเนินการ และแบบ ประเมินตนเองก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม และประชุมร่วมกันเพื่อสรุปผลการพัฒนาสมรรถ ภาพการสอน รวมทั้งเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขโปรแกรม พัฒนาสมรรถภาพการสอนต่อไป

โดยในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น บทบาทวิทยากรหรือผู้ดำเนินการ บทบาทของผู้เข้าร่วมโปรแกรม สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการ ระยะเวลาในการดำเนินการ และ ผลที่ควรจะได้ในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวทางในการดำเนินการใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอน

ขั้นตอนการดำเนินการ	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทของผู้ร่วมโปรแกรม	สถานที่	ระยะเวลา	ผลการดำเนินการ
1. ประชุมเพื่อกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนา	-จัดประชุมเพื่อนำเสนอโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถภาพการสอน -ดำเนินการอภิปรายเพื่อให้ผู้บริหารและครูประจำการได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของตนในด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของผู้เรียน รวมถึงความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครู -สรุปวิสัยทัศน์และข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของสถานศึกษานั้นๆ	-ร่วมประชุมเพื่อร่วมรับฟังรายละเอียดของโปรแกรมและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถภาพการสอน -ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของตนในด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของผู้เรียน รวมถึงความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครู -ร่วมกันสรุปวิสัยทัศน์และข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของสถานศึกษา	ห้องประชุมของโรงเรียนหรือกำหนดสถานที่ได้ตามความเหมาะสม	กำหนดได้ตามความเหมาะสม ซึ่งอาจเป็นช่วงก่อนเปิดภาคเรียนหรือในช่วงแรกของการเปิดเรียน หมายเหตุ ขั้นตอนที่ 1-4 อาจดำเนินการภายในวันเดียวกันได้	วิสัยทัศน์และข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาครูของสถานศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการ	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทของผู้ร่วมโปรแกรม	สถานที่	ระยะเวลา	ผลการดำเนินการ
2. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา	<p>-สำรวจข้อมูลของสถานศึกษาด้านต่าง ๆ ดังนี้ บริบทของสถานศึกษา ข้อมูลด้านผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ความต้องการในการเรียนรู้ของครู การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาครู วัฒนธรรมการทำงานของครู แหล่งการเรียนรู้ ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ดำเนินการอาจใช้แบบสอบถามประกอบกับการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์</p> <p>-สรุปข้อมูลความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายเฉพาะและวางแผนการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป</p>	<p>-ให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสาร เช่น แผนการดำเนินงานของโรงเรียน ข้อมูลด้านผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้น</p> <p>-ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามหรือสัมภาษณ์</p>	กำหนดได้ตามความเหมาะสม	<p>กำหนดได้ตามความเหมาะสม ซึ่งอาจเป็นช่วงก่อนเปิดภาคเรียนหรือในช่วงแรกของการเปิดเรียน</p> <p>หมายเหตุ ขั้นตอนที่ 1-4 อาจดำเนินการภายในวันเดียวกันได้</p>	ข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายเฉพาะในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูประจำการ

ขั้นตอนการดำเนินการ	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทของผู้ร่วมโปรแกรม	สถานที่	ระยะเวลา	ผลการดำเนินการ
3. กำหนดเป้าหมายเฉพาะของสถานศึกษาในการพัฒนาสมรรถภาพการสอน	<ul style="list-style-type: none"> -จัดประชุมผู้บริหารและครูประจำการเพื่อนำเสนอผลการสำรวจข้อมูลด้านความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา -ร่วมกันกับผู้บริหารและครูประจำการกำหนดเป้าหมายเฉพาะในการพัฒนาครูของสถานศึกษา -กำหนดเนื้อหาสาระที่จำเป็นสำหรับครูประจำการในสถานศึกษาตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ 	<ul style="list-style-type: none"> -ร่วมประชุมเพื่อรับทราบผลการสำรวจด้านความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา -ร่วมกันกำหนดเป้าหมายเฉพาะในการพัฒนาครูของสถานศึกษา 	ห้องประชุมของโรงเรียนหรือสถานที่ที่กำหนดตามความเหมาะสม	<p>กำหนดได้ตามความเหมาะสม ซึ่งอาจเป็นช่วงก่อนเปิดภาคเรียนหรือช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน</p> <p>หมายเหตุ ขั้นตอนที่ 1-4 อาจดำเนินการภายในวันเดียวกันได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> -เป้าหมายเฉพาะในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูประจำการของสถานศึกษา -เนื้อหาสาระที่จำเป็นสำหรับครูประจำการตามเป้าหมายเฉพาะที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนการดำเนินการ	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทของผู้ร่วมโปรแกรม	สถานที่	ระยะเวลา	ผลการดำเนินการ
4. วางแผนการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูประจำการ	-จัดประชุมผู้บริหารและคณะครูเพื่อกำหนดเวลา สถานที่ในการดำเนินการตามขั้นตอนของการพัฒนาสมรรถภาพการสอนตามโปรแกรม โดยผู้ดำเนินการอาจใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์	-ให้ข้อมูลแก่ผู้ดำเนินการ เช่น วิชาและชั้นเรียนที่ต้องการพัฒนาสมรรถภาพการสอน ตารางจัดการเรียนการสอน เป็นต้น -ร่วมกับผู้ดำเนินการในการวางแผน เพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่สะดวกในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน	ห้องประชุมของโรงเรียนหรือสถานที่ที่กำหนดตามความเหมาะสม	กำหนดได้ตามความเหมาะสม ซึ่งอาจเป็นช่วงก่อนเปิดภาคเรียนหรือในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน หมายเหตุ ขั้นตอนที่ 1-4 อาจดำเนินการภายในวันเดียวกันได้	แผนการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอน ได้แก่ - วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาสมรรถภาพการสอน - ตารางการเข้าร่วมสังเกตการสอน - รายการสื่อ/วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ที่จำเป็นในการดำเนินการ

ขั้นตอนการดำเนินการ	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทของผู้ร่วมโปรแกรม	สถานที่	ระยะเวลา	ผลการดำเนินการ
5. ดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูประจำการ	<p>-จัดเตรียมเอกสาร วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูประจำการตามแผนที่ได้กำหนดไว้</p> <p>-ดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูตามกระบวนการพัฒนาสมรรถภาพการสอนทั้ง 4 ขั้นตอน โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมทั้ง 4 แผน ดำเนินกิจกรรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนจนครบตามเวลาที่กำหนด (รายละเอียดในการดำเนินการในแต่ละแผนและการวัดและประเมินจะได้นำเสนอในตอนต่อไป)</p>	<p>- เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพการสอนตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้กำหนดไว้ในแผนการดำเนินการ (รายละเอียดในการเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมจะนำเสนอในตอนต่อไป)</p>	<p>-สถานที่ในการประเมินสมรรถภาพก่อน/หลังการดำเนินการคือชั้นเรียนที่ครูปฏิบัติการสอนจริง</p> <p>-สถานที่ในการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 อาจเป็นห้องประชุมของโรงเรียน ห้องพักรู หรือ สถานที่ที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ของครู</p> <p>ในขั้นตอนที่ 2 และ 3 เป็นสถานที่ที่ครูกำหนดเอง และในขั้นตอนที่ 4 เป็นห้องเรียนที่ครูปฏิบัติการสอนจริง</p>	<p>ช่วงเปิดภาคเรียน (ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 1 ภาคเรียน)</p>	<p>ครูประจำการมีสมรรถภาพการสอนด้านการวิเคราะห์ การสอน การออกแบบการสอน และใช้วิธีสอนเพิ่มขึ้น</p>

ขั้นตอนการดำเนินการ	บทบาทของผู้ดำเนินการ	บทบาทของผู้ร่วมโปรแกรม	สถานที่	ระยะเวลา	ผลการดำเนินการ
6. ประเมินผลการดำเนินการ	<ul style="list-style-type: none"> -จัดเตรียมเอกสารการประเมิน ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของครูประจำการ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการดำเนินการ -บันทึกการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอนลงในแบบบันทึกตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการทุกขั้นตอน -สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูประจำการที่เข้าร่วมโปรแกรม -นำแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครูประจำการที่เข้าร่วมโปรแกรมตอบ -วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการพัฒนาสมรรถภาพการสอน -จัดประชุมเพื่อนำเสนอผลการพัฒนาสมรรถภาพการสอน 	<ul style="list-style-type: none"> -ให้สัมภาษณ์แก่ผู้ดำเนินการ -ตอบแบบสอบถาม -เข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังผลสรุปการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอน 	กำหนดได้ตามความเหมาะสม	หลังจากดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาสมรรถภาพการสอนเสร็จสิ้นตามแผน ซึ่งอาจเป็นช่วงก่อนปิดภาคเรียน หรือหลังการสอบปลายภาคเรียนแล้ว	<ul style="list-style-type: none"> -รายงานผลการดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอน -ข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนของสถานศึกษา

2. แนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพการสอน

2.1 การเตรียมการก่อนการจัดกิจกรรม

2.1.1 ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมก่อนดำเนินการพัฒนาสมรรถภาพการสอนในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาสมรรถภาพการสอน

2.1.2 จัดเตรียมเอกสารและสื่อการเรียนรู้ที่เสนอไว้ในแผนการจัดกิจกรรมให้เพียงพอกับจำนวนครูประจำการที่เข้าร่วมโปรแกรม

2.1.3 จัดเตรียมเอกสาร สื่อและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ดังที่ได้เสนอแนะไว้ในโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอน โดยอาจจัดเป็นมุมสำหรับการศึกษาค้นคว้าในห้องพักครู เพื่อให้ครูประจำการได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเวลาว่าง ซึ่งนอกเหนือจากเวลาที่ใช้ในการพัฒนาตนเองตามโปรแกรม

2.1.4 จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการบันทึกเทปการสอนของครูประจำการ เช่น กล้องวีดีโอ เทปวีดีโอ และแผ่น CDR สำหรับการแปลงเทปวีดีโอให้อยู่ในรูปของ VCD เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้ศึกษา

2.2 การดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพการสอน

เพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพการสอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรม บทบาทวิทยากรหรือผู้ดำเนินการ และบทบาทของครูประจำการที่เข้าร่วมโปรแกรม ในแต่ละกิจกรรมควรเป็นไปตามตารางดังต่อไปนี้

บทบาทของผู้ดำเนินการและบทบาทของครูประจำการในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม

กิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพการสอน	บทบาทของวิทยากรหรือผู้ดำเนินการ	บทบาทของครูประจำการที่เข้าร่วมโปรแกรม
<p>ขั้นตอนที่ 1 การให้ความรู้และประสบการณ์</p> <p>กิจกรรมที่ 1 การบรรยาย (Lecture)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - นำเสนอเนื้อหาสาระที่ครูประจำการยังไม่รู้หรือจำเป็นต้องรู้ ประกอบกับการให้ครูศึกษาเอกสารความรู้ประกอบ - สนทนาซักถามและใช้คำถามกระตุ้นให้ครูอภิปรายร่วมกัน เพื่อให้ครูทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ได้รับและตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของครูที่มีต่อเนื้อหาสาระนั้นๆ - กระตุ้นให้ครูอภิปรายร่วมกันโดยใช้คำถามแบบเน้นการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดเชิงประยุกต์ เพื่อให้ครูได้ใช้ความคิดในการทำความเข้าใจเนื้อหาสาระที่ได้รับเพิ่มขึ้น - แนะนำให้ครูศึกษาเอกสารและแหล่งความรู้เพิ่มเติมในเวลาว่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - สนทนาซักถามและร่วมอภิปรายกับเพื่อนครูและวิทยากรเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ได้รับเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหา - สนทนาและร่วมอภิปรายกับเพื่อนครูตามประเด็นคำถามที่วิทยากรถามเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ความสำคัญ ข้อดีข้อด้อยของรูปแบบการสอน วิธีสอน หรือเทคนิคการสอนต่างๆ รวมทั้งข้อความรู้ใหม่ที่ได้รับจากวิทยากร - สรุปความรู้ความเข้าใจของตนเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ได้รับ - ศึกษาเอกสารและแหล่งความรู้เพิ่มเติมในเวลาว่าง
<p>กิจกรรมที่ 2 การศึกษากรณีตัวอย่าง (Case Discussion)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - นำเสนอกรณีตัวอย่างโดยให้ครูดูเทปตัวอย่างการสอน - สนทนาซักถามและใช้คำถามกระตุ้นให้ครูได้คิด วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันถึงปัญหาในสถานการณ์การสอนนั้นๆ ระบุ ขอบข่ายของปัญหา และร่วมกันกำหนดกระบวนการและยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา โดยวิทยากรหรือผู้ดำเนินการให้ข้อเสนอแนะและชี้ประเด็นที่ครูอาจมองข้าม - กำหนดให้ครูได้อภิปรายเกี่ยวกับกรณีตัวอย่างร่วมกันเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย 	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาและพิจารณกรณีตัวอย่างจากเทปตัวอย่างการสอน - สนทนาและร่วมอภิปรายกับเพื่อนครูและวิทยากรเพื่อวิเคราะห์ปัญหาในสถานการณ์การสอน ขอบข่ายของปัญหา - สนทนาและร่วมอภิปรายกับเพื่อนครูและวิทยากรเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์และคิดหาวิธีการในการแก้ไขปัญหการสอน - กำหนดกระบวนการและยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาในการอภิปรายกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยเพื่อออกแบบการสอน - ออกแบบการสอนและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

กิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพการสอน	บทบาทของวิทยากรหรือผู้ดำเนินการ	บทบาทของครูประจำการที่เข้าร่วมโปรแกรม
	<ul style="list-style-type: none"> -กำหนดให้ครูแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาสาธิตการสอนและกำหนดให้ครูร่วมกันอภิปรายถึงการใช้วิธีสอน -กำหนดให้ครูได้วิเคราะห์การสอนของตนเอง และกำหนดแนวทางหรือออกแบบการสอนเพื่อแก้ปัญหาการสอนของตนโดยใช้แนวทางที่ได้จากการร่วมอภิปรายกับเพื่อนครู 	<ul style="list-style-type: none"> -สาธิตการสอนตามที่ได้ออกแบบและร่วมกันอภิปรายถึงการใช้วิธีสอน -วิเคราะห์การสอนของตนและกำหนดแนวทางหรือออกแบบการสอนเพื่อแก้ปัญหาการสอนของตน
<p>ขั้นตอนที่ 2 การฝึกวิเคราะห์การสอน</p> <p>กิจกรรมที่ 1 การวิเคราะห์การสอน</p>	<ul style="list-style-type: none"> -แนะนำแนวทางหรือวิธีการในการวิเคราะห์การสอน -กำหนดให้ครูศึกษาเทปบันทึกการสอนและวิเคราะห์การสอนของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> -ศึกษาเทปบันทึกการสอนของตนเอง โดยพิจารณาดูว่าปัญหาในการสอนมีอะไรบ้าง ลักษณะของปัญหาเป็นอย่างไร วิธีการที่คาดว่าจะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาการสอนของตนเอง รวมถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการสอน -บันทึกผลการวิเคราะห์การสอนลงในแบบบันทึกการวิเคราะห์การสอน
<p>กิจกรรมที่ 2 การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและวิทยากร</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) -ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการในการวิเคราะห์การสอน 	<ul style="list-style-type: none"> -นำเสนอปัญหาในการวิเคราะห์การสอน -อภิปรายร่วมกับวิทยากรหรือเพื่อนครูเกี่ยวกับการวิเคราะห์การสอน
<p>ขั้นตอนที่ 3 การฝึกออกแบบการสอน</p> <p>กิจกรรมที่ 1 การออกแบบการสอน</p>	<ul style="list-style-type: none"> -แนะนำแนวทางหรือวิธีการในการออกแบบการสอนให้แก่ครู -กำหนดให้ครูได้ออกแบบการสอนและวางแผนการจัดกิจกรรมสำหรับการสอนของตน 	<ul style="list-style-type: none"> -พิจารณาข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์การสอนประกอบกับพิจารณาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเนื้อหาที่จะสอน

กิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพการสอน	บทบาทของวิทยากรหรือผู้ดำเนินการ	บทบาทของครูประจำการที่เข้าร่วมโปรแกรม
		<ul style="list-style-type: none"> - พิจารณารูปแบบการสอน/วิธีการสอน/เทคนิคการสอน ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ และสามารถแก้ปัญหาในการสอนในครั้งที่แล้วได้ - เลือกรูปแบบการสอน/วิธีสอน/เทคนิคที่คิดว่าเหมาะสมเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล โดยบันทึกลงในแบบบันทึกการออกแบบการสอน - เขียนแผนการสอนตามที่ได้ออกแบบไว้
กิจกรรมที่ 2 การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและวิทยากร	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) - ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการในการออกแบบการสอน 	<ul style="list-style-type: none"> - นำเสนอปัญหาในการออกแบบการสอน - อภิปรายร่วมกับวิทยากรหรือเพื่อนครูเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการในการออกแบบการสอน
ขั้นตอนที่ 4 การฝึกใช้วิธีสอน กิจกรรมที่ 1 การใช้วิธีสอนในสถานการณ์การสอนจริง	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าร่วมสังเกตการสอนพร้อมกับบันทึกเทปการสอน - บันทึกผลการสังเกตลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการสอน 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติการสอนตามขั้นตอนของกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน - ตรวจสอบผลการสอนของตนเองและประเมินผลการสอนของตนเอง รวมทั้งการแก้ปัญหาและประเมินผลการแก้ปัญหาการสอน - เปรียบเทียบผลของการสอนในครั้งนี้กับการสอนครั้งก่อน
กิจกรรมที่ 2 การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและวิทยากร	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) - ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการในแก้ปัญหาหรือการใช้วิธีสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - นำเสนอปัญหาในการใช้วิธีสอน - อภิปรายร่วมกับวิทยากรหรือเพื่อนครูเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการในการแก้ปัญหา

2.3 การจัดบรรยากาศในการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถภาพการสอน

บรรยากาศในการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเอื้อให้การดำเนินการตามโปรแกรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นวิทยากรหรือผู้ดำเนินการจึงควรจัดบรรยากาศในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับแนวคิด ดังนี้

2.3.1 การสร้างความไว้วางใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในการพัฒนาครู ดังนั้นในทุกขั้นตอนของการพัฒนาสมรรถภาพการสอนควรเป็นขั้นตอนของการพัฒนาบนฐานของความไว้วางใจ โดยการสร้างเพื่อนร่วมคิดมิตรร่วมทาง มิใช่มีผู้มากำกับ ตรวจสอบ และประเมิน ซึ่งจะให้ครูประจำการได้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย เป็นกันเอง มีความสบายใจ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

2.3.2 กระบวนการพัฒนาสมรรถภาพการสอนนี้ เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทั้งผู้ให้และผู้รับการพัฒนาต่างอยู่ในสถานภาพที่เสมอกันและมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ซึ่งจะทำให้ครูประจำการตระหนักว่าเขาเป็นคนที่มีความรู้ มีคุณค่าพอที่จะพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของตนเอง และรู้สึกอบอุ่นใจที่มีเพื่อนครูไปช่วยเหลือ

3. แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

3.1 การเตรียมการก่อนการวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

3.1.1 ศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณลักษณะของครูประจำการเพื่อใช้ในการประเมินสมรรถภาพการสอน ซึ่งได้แก่ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกการวิเคราะห์การสอน แบบบันทึกการออกแบบการสอน แบบประเมินสมรรถภาพการสอน และเกณฑ์การประเมินสมรรถภาพการสอน

3.1.2 จัดเตรียมเครื่องมือในการวัดและประเมินสมรรถภาพการสอนในข้อ 3.1.1 ให้เพียงพอกับจำนวนครูประจำการที่เข้าร่วมโปรแกรม

3.1.3 ประชุมชี้แจงกับครูประจำการที่เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อขอความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสาร ซึ่งได้แก่ แผนการสอน และบันทึกผลการสอน และขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ การเข้าร่วมสังเกตการสอนและบันทึกเทปการสอน เพื่อให้ประกอบการวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

3.2 การดำเนินการวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

ในการดำเนินการวัดและประเมินสมรรถภาพการสอนของโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรนี้ ใช้การวัดและประเมินจากการปฏิบัติจริง (Performance Assessment) โดยมีขั้นตอน เครื่องมือ และแหล่งข้อมูลที่ใช้ ในการวัดและประเมินสมรรถภาพการสอนในแต่ละด้าน ดังตารางต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการ เครื่องมือ และแหล่งข้อมูลในการวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

ขั้นตอนการดำเนินการ	ความสามารถในการวิเคราะห์การสอน		ความสามารถในการออกแบบการสอน		ความสามารถในการใช้วิธีสอน	
	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
การประเมินก่อนการดำเนินการ	แบบบันทึกการสัมภาษณ์	ครูประจำการ บันทึกผลการสอน	แบบบันทึกการสัมภาษณ์	ครูประจำการ แผนการสอน	แบบบันทึกการสังเกตการสอน	ครูประจำการ
การประเมินหลังการดำเนินการ	แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกการวิเคราะห์ การสอน	ครูประจำการ บันทึกผลการสอน	แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกการออกแบบ การสอน	ครูประจำการ แผนการสอน	แบบบันทึกการสังเกตการสอน	ครูประจำการ เทปบันทึก ภาพการสอน

3.3 การคิดคะแนนและการพิจารณาผลการพัฒนาสมรรถภาพการสอน

3.3.1 การคิดคะแนน

ภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถภาพการสอนของครูประจำการโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ประกอบกับเอกสารผลงานของครูแล้ว วิทยากรหรือผู้ดำเนินการนำข้อมูลเหล่านั้นแยกตามสมรรถภาพแต่ละด้าน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินสมรรถภาพการสอน ว่าสมรรถภาพการสอนนั้น ๆ ตรงกับเกณฑ์ในระดับใด จากนั้นบันทึกผลลงในแบบประเมินสมรรถภาพการสอน จากนั้นรวมคะแนนที่ได้ลงในช่องรวมคะแนนการประเมิน

3.3.2 การพิจารณาผลการพัฒนาสมรรถภาพการสอน

ในการพิจารณาผลการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรนี้ จะพิจารณาจากการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการประเมินหลังการดำเนินการในแต่ละครั้งกับคะแนนเส้นฐาน (baseline) ซึ่งได้จากการประเมินสมรรถภาพการสอนก่อนการดำเนินการ เพื่อดูพัฒนาการในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูประจำการในแต่ละด้านเป็นรายบุคคล

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพการสอน

แผนการจัดกิจกรรมที่ 1

การให้ความรู้และประสบการณ์ในการวิเคราะห์การสอนการออกแบบการสอน และการใช้วิธีสอน

แผนการจัดกิจกรรมที่ 1/1   ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอน

ระยะเวลา   3 ชั่วโมง

ภาพรวมของกิจกรรม

กิจกรรมนี้จะเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอน เช่น ทฤษฎี หลักการ แนวคิด รูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน ซึ่งเป็นหลักและแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้การสอนของครูประจำการให้มีทิศทางและเป้าหมายที่เหมาะสม ซึ่งครูประจำการสามารถนำข้อความรู้ต่างๆ เหล่านี้ไปใช้ในการวิเคราะห์การสอน การออกแบบการสอน และการใช้วิธีสอน โดยลักษณะของกิจกรรมจะประกอบด้วยการบรรยาย (lecture) ในส่วนของเนื้อหาสาระที่ครูประจำการยังไม่รู้ การใช้คำถามแบบเน้นข้อเท็จจริง (fact-based questioning approach) ในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเนื้อหาสาระที่ได้รับ และการใช้คำถามแบบเน้นการคิด (thinking-based questioning approach) เพื่อกระตุ้นให้ครูได้ใช้การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงประยุกต์ ในการทำความเข้าใจเนื้อหาสาระที่ได้รับเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูประจำการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อความรู้ต่าง ๆ ด้านศาสตร์การสอน ซึ่งได้แก่ หลักการสอน รูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน เพิ่มมากขึ้น
2. เพื่อให้ครูประจำการได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงประยุกต์เบื้องต้น

เนื้อหาสาระ

1. มโนทัศน์สำคัญเกี่ยวกับการสอน
2. ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการสอน
3. รูปแบบการสอน
4. วิธีสอน
5. เทคนิคการสอน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. วิทยากรซักถามความรู้ความเข้าใจเดิมของครูประจำการเกี่ยวกับข้อความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับการสอน โดยการใช้คำถามแบบเน้นข้อเท็จจริง (fact-based questioning approach) เช่น "ถ้านึกถึงคำศัพท์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ครูนึกถึงคำศัพท์ใดบ้าง" จากนั้นวิทยากรเขียนคำสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับการสอนตามที่ครูบอกไว้บนกระดาน

2. วิทยากรจัดกลุ่มคำสำคัญต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันหรือมีลักษณะสำคัญใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน ซึ่งควรจะประกอบด้วยคำสำคัญต่าง ๆ และแยกได้ตามกลุ่มได้ ดังนี้ 1) ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน หลักการสอน และแนวคิดในการจัดการเรียนการสอน 2) ยุทธศาสตร์การสอน รูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน 3) การจัดการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นต้น

3. ครูประจำการร่วมกันระดมความคิดเพื่อระบุนองค์ประกอบหรือแก่นอันเป็นสาระสำคัญของคำสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับการสอน โดยวิทยากรใช้คำถามแบบเน้นข้อเท็จจริง (fact-based questioning approach) เช่น

"ท่านเข้าใจคำสำคัญเหล่านี้ว่าอย่างไร"

"รูปแบบการสอน/วิธีสอน/เทคนิคการสอน ที่ท่านรู้จักมีอะไรบ้าง"

ฯลฯ

โดยวิทยากรจะเป็นผู้บันทึกประเด็นสำคัญตามที่ครูประจำการได้ร่วมกันอภิปรายไว้บนกระดาน

4. วิทยากรพยายามให้คำถามกระตุ้นให้ครูประจำการได้วิเคราะห์ อภิปราย แสดงความคิดเห็น ตลอดจนได้อธิบายตามการรับรู้ และความเข้าใจของตน โดยวิทยากรใช้คำถามแบบเน้นการคิด (thinking-based questioning approach) เช่น

"ลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอน/วิธีสอน/เทคนิคการสอนคืออะไร"

"ท่านคิดว่ารูปแบบการสอนกับวิธีสอนเหมือนกัน/แตกต่างกันอย่างไร"

"มีองค์ประกอบใดที่คล้ายคลึงหรือเหมือนกัน/ต่างกันหรือไม่"

"เพราะเหตุใดอาจารย์จึงคิดว่าเหมือนกัน/ต่างกัน"

ฯลฯ

จนนำไปสู่ข้อสรุปถึงมโนทัศน์ของคำต่างๆ เหล่านั้น

5. วิทยากรบรรยาย (lecture) สรุปมโนทัศน์สำคัญเกี่ยวกับการสอน และลักษณะสำคัญต่างๆ ของมโนทัศน์เหล่านั้น รวมทั้งข้อความรู้ด้านการสอนอื่นๆ ที่ครูยังมีความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนหรือยังไม่รู้มาก่อนเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

6. วิทยากรแนะนำให้ครูประจำการศึกษาหนังสือ และเอกสารความรู้ในเรื่อง มโนทัศน์สำคัญเกี่ยวกับการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการสอน รูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอนเพื่อให้ครูประจำการไปศึกษาด้วยตนเองเพิ่มเติม

7. วิทยากรและครูประจำการร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับข้อความรู้ต่าง ๆ ตามที่ได้ศึกษาจากหนังสือและเอกสารความรู้ที่ได้รับเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

สื่อประกอบกิจกรรม

1. หนังสือและเอกสารความรู้เกี่ยวกับข้อความรู้ด้านศาสตร์การสอนต่าง ๆ ได้แก่ มโนทัศน์สำคัญเกี่ยวกับการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการสอน รูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน เป็นต้น

2. กระดานไวท์บอร์ด
3. ปากกาเขียนไวท์บอร์ด

การวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

1. สังเกตการอภิปรายและการแสดงความคิดเห็น
2. พิจารณาจากการสรุปข้อความรู้ที่ได้

แผนการจัดกิจกรรมที่ 1/2   ความรู้และประสบการณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์การสอน การออกแบบการสอน และการใช้วิธีสอน

ระยะเวลา   3 ชั่วโมง

ภาพรวมของกิจกรรม

กิจกรรมนี้จะเป็นการให้ความรู้และประสบการณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ การสอน การออกแบบการสอน และการใช้วิธีสอน ผ่านกิจกรรมการศึกษาและวิเคราะห์กรณี ตัวอย่าง (Case Discussion) ซึ่งประกอบไปด้วย การสร้างความคุ้นเคย (familiarization) กับ ปัญหาหรือสถานการณ์ด้านการสอนที่ครูต้องประสบในการปฏิบัติงานจริง การแก้ปัญหาภายใน กลุ่ม (intragroup problem solving) การแก้ปัญหาระหว่างกลุ่ม (intergroup problem solving) และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (individual problem solving)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูประจำการมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเบื้องต้นในการวิเคราะห์ การสอน
2. เพื่อให้ครูประจำการมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเบื้องต้นในการออกแบบ การสอน
3. เพื่อให้ครูประจำการมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเบื้องต้นในการใช้วิธีสอน

เนื้อหาสาระ

1. การวิเคราะห์การสอน
  - 1.1 การจำแนก เชื่อมโยง และตัดสินคุณค่ากับกระบวนการคิดวิเคราะห์
  - 1.2 แนวทางที่ใช้ในการวิเคราะห์หรือจำแนกประสบการณ์
  - 1.3 รูปแบบในการวิเคราะห์การสอน
2. การออกแบบการสอน
  - 2.1 การออกแบบการสอน
  - 2.2 รูปแบบในการออกแบบการสอนและวางแผนการจัดกิจกรรม
3. วิธีสอนแบบต่างๆ และการใช้วิธีสอน

ประสบการณ์

1. การศึกษาสถานการณ์ตัวอย่างด้านการสอนเพื่อฝึกทักษะเบื้องต้นในการวิเคราะห์การสอน (Case Discussion)
2. การฝึกทักษะเบื้องต้นในการออกแบบการสอน
3. การฝึกทักษะเบื้องต้นในการใช้วิธีสอนในสถานการณ์จำลอง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. กิจกรรมการสร้างความคุ้นเคย (familiarization) กับปัญหาหรือสถานการณ์ด้านการสอนที่ครูต้องประสบในการปฏิบัติงานจริง

1.1 วิทยากรให้ครูประจำการได้ศึกษาเรื่องกรณีศึกษาวิเคราะห์การสอน การออกแบบการสอนและวางแผนการจัดกิจกรรม และการใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ร่วมกันอภิปรายและสนทนาซักถามเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาสาระที่อ่าน จากหนังสือและเอกสารที่แจกให้

1.2 วิทยากรนำเสนอเทปบันทึกภาพการสอนกรณีตัวอย่างให้ครูประจำการศึกษาดูสถานการณ์การสอนร่วมกัน (ความยาวประมาณ 30 นาที) โดยวิทยากรได้ชี้แนะให้ครูประจำการได้ใช้กลวิธีในการจับประเด็นและสังเกตสถานการณ์การสอนที่ได้รับชม โดยการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าว่าเป็นการสอนเรื่องอะไร วัตถุประสงค์ของการสอนคืออะไร สอนเด็กนักเรียนระดับใด กิจกรรมการสอนมีอะไรบ้าง วิธีสอนที่ใช้มีอะไรบ้าง จุดเด่นจุดด้อยของการสอนมีอะไรบ้าง เป็นต้น

1.3 วิทยากรและครูประจำการร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์การสอน โดยวิทยากรพยายามใช้คำถามกระตุ้นให้ครูประจำการได้วิเคราะห์ อภิปราย แสดงความคิดเห็น ตลอดจนอธิบายตามการรับรู้และความเข้าใจของตนไปสู่การระบุปัญหาของสถานการณ์การสอนที่ได้รับชม

1.4 วิทยากรและครูประจำการร่วมกันเลือกและกำหนดกระบวนการและยุทธศาสตร์การสอนที่จะนำมาใช้ในการออกแบบการสอนแบบใหม่ โดยใช้ประสบการณ์และความรู้ทางการสอนที่ได้เรียนรู้มา ประกอบกับการศึกษาหนังสือ เอกสารและการสืบค้นจากเว็บไซต์ทางการศึกษาเข้ามาช่วยในการออกแบบการสอนที่จะช่วยแก้ไขปัญหการสอนตามที่ได้วิเคราะห์ไว้

2. กิจกรรมการแก้ปัญหาภายในกลุ่ม (intragroup problem solving)

2.1 วิทยากรให้ครูประจำการศึกษาเทปบันทึกภาพการสอนกรณีตัวอย่างอีกครั้งหนึ่ง และให้ครูประจำการทุกคนร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์การสอน พร้อมทั้งกำหนดกระบวนการและยุทธศาสตร์เพื่อออกแบบการสอนสำหรับแก้ปัญหาการสอนนั้น โดยวิทยากรจะ

ใช้คำถามกระตุ้นให้ครูประจำการได้อภิปรายร่วมกันโดยใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมเพื่อวิเคราะห์การสอน พร้อมทั้งอธิบายแจกแจงขั้นตอน แนวคิด หรือยุทธศาสตร์การสอนที่ครูประจำการจะใช้ในการออกแบบการสอนแบบใหม่เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในการสอน

2.2 วิทยากรให้ครูประจำการร่วมกันเลือกและกำหนดกระบวนการและยุทธศาสตร์การสอนที่จะนำมาใช้ในการออกแบบการสอนแบบใหม่ โดยใช้ประสบการณ์และความรู้ทางการสอนที่ได้เรียนรู้มา ประกอบกับการศึกษาหนังสือ เอกสารและการสืบค้นจากเว็บไซต์ทางการศึกษาเข้ามาช่วยในการออกแบบการสอนที่จะช่วยแก้ไขปัญหการสอนตามที่ได้วิเคราะห์ไว้ โดยวิทยากรจะเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการออกแบบการสอน

3. กิจกรรมการแก้ปัญหาระหว่างกลุ่ม (intergroup problem solving)

3.1 วิทยากรให้ครูประจำการจัดกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3-4 คน จากนั้นให้ครูแต่ละกลุ่มศึกษาเทปบันทึกภาพการสอนกรณีตัวอย่างอีก 1 กรณี จากนั้นให้ครูประจำการแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์การสอนพร้อมบันทึกผลลงในแบบบันทึกการสอน กำหนดกระบวนการและยุทธศาสตร์การสอนเพื่อออกแบบการสอนแบบใหม่ จากนั้นจึงเขียนแผนการสอน

3.2 วิทยากรให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการวิเคราะห์การสอนและแผนการสอนที่แต่ละกลุ่มได้ออกแบบ โดยวิทยากรและครูประจำการทั้งหมดร่วมกันเปรียบเทียบกระบวนการ/ยุทธศาสตร์การสอนของแต่ละกลุ่ม แล้วจัดกลุ่มที่มีกระบวนการ/ยุทธศาสตร์การสอนที่เหมือนกันไว้ด้วยกัน และให้ระบุนิ่ววิธีสอนที่สำคัญของกระบวนการ/ยุทธศาสตร์การสอนของแต่ละกลุ่ม

3.3 วิทยากรและครูประจำการร่วมกันอภิปรายถึงยุทธศาสตร์การสอนรูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอนที่แต่ละกลุ่มเลือกใช้ และอภิปรายประเด็นต่างๆ ที่ครูประจำการต้องพิจารณาการเลือกใช้

3.4 วิทยากรกำหนดให้ครูประจำการแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาสาธิตการสอนตามที่ได้ออกแบบไว้ โดยวิทยากรและครูประจำการทุกคนร่วมกันสังเกตการสอนและร่วมกันอภิปรายถึงการใช้วิธีสอนตามที่ได้ออกแบบไว้ในแผนการสอน

4. การแก้ปัญหาด้วยตนเอง (individual problem solving)

4.1 วิทยากรกำหนดให้ครูประจำการแต่ละคนวิเคราะห์การสอนและออกแบบการสอนของตนเอง โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์ รวมทั้งกระบวนการและยุทธศาสตร์การสอนที่ได้ร่วมกันออกแบบไว้กับเพื่อนครูมาประยุกต์หรือปรับใช้กับการสอนในสาระการเรียนรู้และช่วงชั้นที่ตนสอน จากนั้นให้ครูประจำการวางแผนการจัดกิจกรรมและเขียนแผนการสอนของตนเอง

4.2 วิทยากรและครูประจำการร่วมกันสรุปข้อความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์การสอน การออกแบบการสอน และการใช้วิธีสอน

สื่อประกอบกิจกรรม

1. หนังสือและเอกสารความรู้สำหรับครูประจำการในเรื่อง การวิเคราะห์ การสอน การออกแบบการสอนและวางแผนการจัดกิจกรรม และการใช้วิธีสอน
2. เทปบันทึกภาพการสอนกรณีตัวอย่าง 3 กรณี
3. แบบบันทึกการวิเคราะห์การสอน
4. แบบบันทึกการออกแบบการสอน
5. แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน
6. กระดานไวท์บอร์ด
7. ปากกาไวท์บอร์ด

การวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

1. สังเกตการอภิปรายและการแสดงความคิดเห็น
2. พิจารณาจากการสรุปข้อความรู้ที่ได้
3. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรมที่ 1/3

ความรู้เกี่ยวกับการสอนตามความต้องการและความสนใจของครูประจำการ เรื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

ภาพรวมของกิจกรรม

กิจกรรมนี้จะเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการสอนตามความต้องการและความสนใจของครูประจำการ หรือเป็นให้ความรู้เกี่ยวกับการสอนเพิ่มเติมในส่วนที่ครูมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน (missed concept) โดยลักษณะของกิจกรรมจะประกอบด้วย การบรรยาย (lecture) ในส่วนของเนื้อหาสาระที่ครูประจำการยังไม่รู้ การใช้คำถามแบบเน้นข้อเท็จจริง (fact-based questioning approach) ในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเนื้อหาสาระที่ได้รับ และการใช้คำถามแบบเน้นการคิด (thinking-based questioning approach) เพื่อกระตุ้นให้ครูได้ใช้การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงประยุกต์ ในการทำความเข้าใจเนื้อหาสาระที่ได้รับเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูประจำการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อความรู้ต่าง ๆ ในเรื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย
2. เพื่อให้ครูประจำการได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงประยุกต์เบื้องต้น

เนื้อหาสาระ

1. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด
2. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม
3. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. วิทยากรซักถามความรู้ความเข้าใจเดิมของครูประจำการเกี่ยวกับข้อความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด การจัดการ

เรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม และการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย โดยใช้คำถามแบบเน้นข้อเท็จจริง (fact-based questioning approach) เช่น

“ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด
ว่าอย่างไร”

“ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการ
กลุ่มว่าอย่างไร”

ฯลฯ

2. วิทยากรเขียนลักษณะสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบ
นั้น ๆ ตามที่ครูบอกไว้บนกระดาน

3. ครูประจำการร่วมกันระดมความคิดเพื่อระบุองค์ประกอบหรือแก่นอันเป็น
สาระสำคัญของการจัดการเรียนการสอนนั้น ๆ โดยวิทยากรจะเป็นผู้บันทึกประเด็นสำคัญตามที่
ครูประจำการได้ร่วมกันอภิปรายไว้บนกระดาน และพยายามให้คำถามแบบเน้นการคิด (thinking-
based questioning approach) กระตุ้นให้ครูประจำการได้วิเคราะห์ อภิปราย แสดงความ
คิดเห็น ตลอดจนได้อธิบายตามการรับรู้ และความเข้าใจของตน จนนำไปสู่ข้อสรุปของการจัด
การเรียนการสอนต่างๆ เหล่านั้น เช่น

“การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มกับการให้นักเรียนทำงาน
เป็นกลุ่มมีลักษณะเหมือนหรือต่างกันอย่างไร”

“การสอนในลักษณะใดบ้างที่ท่านคิดว่าเป็นการสอนที่เน้นกระบวนการคิด
เหตุใดท่านจึงคิดเช่นนั้น”

ฯลฯ

4. วิทยากรบรรยายสรุปมโนทัศน์สำคัญและลักษณะสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับการ
จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการ
กลุ่ม และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย

5. วิทยากรแนะนำให้ครูประจำการศึกษานั่งสือ และเอกสารความรู้ในเรื่อง
การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการ
กลุ่ม และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย

6. วิทยากรและครูประจำการร่วมกันสนทนาซักถามเกี่ยวกับข้อความรู้ต่าง ๆ
ตามที่ได้ศึกษาจากหนังสือและเอกสารความรู้ที่ได้รับเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

สื่อประกอบกิจกรรม

1. หนังสือและเอกสารความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย

2. กระดานไวท์บอร์ด
3. ปากกาเขียนไวท์บอร์ด

การวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

1. สังเกตการอภิปรายและการแสดงความคิดเห็น
2. พิจารณาจากการสรุปข้อความรู้ที่ได้

แผนการจัดกิจกรรมที่ 2

การฝึกวิเคราะห์การสอน

ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

ภาพรวมของกิจกรรม

กิจกรรมนี้จะเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นงานปฏิบัติ (performance task) ที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานจริงของครูและเชื่อมโยงกับสมรรถภาพการสอนด้านการวิเคราะห์การสอน โดยการนำความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอนและการวิเคราะห์การสอน รวมถึงประสบการณ์เบื้องต้นในการวิเคราะห์การสอนที่ได้รับ มาฝึกปฏิบัติในสถานการณ์การปฏิบัติงานจริง โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการสอนแก่ครูประจำการ (coaching)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูประจำการได้พัฒนาทักษะในการวิเคราะห์การสอนในบริบทการปฏิบัติงานสอนจริง

การจัดประสบการณ์

ประสบการณ์ในการวิเคราะห์การสอนในบริบทการปฏิบัติงานสอนจริง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. กิจกรรมการฝึกวิเคราะห์การสอน

1.1 วิทยากรให้ครูประจำการแต่ละคนศึกษาเทปบันทึกภาพการสอนของตนเอง ประกอบกับแผนการสอนและบันทึกผลการสอนของตนเองในครั้งที่ผ่านมา

1.2 วิทยากรกำหนดให้ครูประจำการแต่ละคนวิเคราะห์การสอนของตนเองตามกระบวนการที่ได้เรียนรู้มาในขั้นตอนที่ 1 โดยให้ครูประจำการวิเคราะห์ปัญหาในการสอน วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยในการสอน วิเคราะห์วิธีสอนที่ใช้ ระบุจุดเด่นจุดด้อยของวิธีสอน วิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนและวิธีสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน และประเมินผลการสอนของตนที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จากนั้นบันทึกผลการวิเคราะห์ลงในแบบบันทึกการวิเคราะห์การสอนเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการออกแบบการสอนในขั้นตอนต่อไป

1.3 วิทยากรให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ในการวิเคราะห์การสอนแก่ครูเป็นรายบุคคล

2. กิจกรรมการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและวิทยากร

2.1 ครูประจำการนำเสนอปัญหาในการวิเคราะห์การสอนร่วมกันกับเพื่อนครู
และวิทยากร

2.2 วิทยากรและครูประจำการอภิปรายร่วมกันเพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือ
แนวทางในการวิเคราะห์การสอนแก่ครูประจำการ

สื่อประกอบกิจกรรม

1. เทปบันทึกภาพการสอนของครูประจำการ
2. แผนการสอนและบันทึกผลการสอนของครูประจำการ
3. แบบบันทึกการวิเคราะห์การสอน
4. หนังสือและเอกสารความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับการสอน

การวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

1. พิจารณาจากแบบบันทึกการวิเคราะห์การสอน แบบบันทึกการสัมภาษณ์
และบันทึกหลังสอน
2. สังเกตการอภิปรายและการแสดงความคิดเห็น

แผนการจัดกิจกรรมที่ 3 การฝึกออกแบบการสอน

ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

กิจกรรมนี้จะเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นงานปฏิบัติ (performance task) ที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานจริงของครูและเชื่อมโยงกับสมรรถภาพการสอนด้านการออกแบบการสอน โดยการนำความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอนและความรู้เกี่ยวกับการออกแบบการสอน รวมถึงประสบการณ์เบื้องต้นในการออกแบบการสอนที่ได้รับ มาฝึกปฏิบัติในสถานการณ์การปฏิบัติงานจริง โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการสอนแก่ครูประจำการ (coaching)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูประจำการได้พัฒนาทักษะในการออกแบบการสอนในบริบทการปฏิบัติงานสอนจริง

การจัดประสบการณ์

ประสบการณ์ในการออกแบบการสอนในบริบทการปฏิบัติงานสอนจริง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. กิจกรรมการฝึกออกแบบการสอน

1.1 ครูประจำการนำแบบบันทึกการวิเคราะห์การสอนและแบบบันทึกหลังการสอนของตนเองมาพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์การสอน ประกอบกับพิจารณาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเนื้อหาใหม่ที่จะสอน เพื่อออกแบบการสอนสำหรับการสอนในครั้งต่อไป

1.2 วิทยากรกำหนดให้ครูประจำการออกแบบการสอนตามขั้นตอนที่ได้เรียนรู้มาในขั้นตอนของการให้ความรู้และประสบการณ์ โดยดำเนินการบันทึกลงในแผนผังช่วยในการคิดออกแบบการเรียนการสอน ดังนี้

1.2.1 ครูประจำการกำหนดเนื้อหา มโนทัศน์ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1.2.2 ครูประจำการพิจารณารูปแบบการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ และสามารถแก้ปัญหาในการสอนในครั้งที่แล้วได้

1.2.3 ครูประจำการเลือกรูปแบบการสอน/วิธีสอน/เทคนิคการสอนที่คิดว่าเหมาะสมเพื่อกำหนดเป็นกระบวนการหรือยุทธศาสตร์การสอน จากนั้นกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยบันทึกลงในผังช่วยคิดในการออกแบบการสอนและแบบบันทึกการออกแบบการสอน

1.3 วิทยากรกำหนดให้ครูประจำการเขียนแผนการสอนของตนเอง

1.4 วิทยากรให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ในการออกแบบการสอนแก่ครูเป็นรายบุคคล

2. กิจกรรมการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและวิทยากร

2.1 ครูประจำการนำเสนอปัญหาในการออกแบบการสอนร่วมกันกับเพื่อนครูและวิทยากร

2.2 วิทยากรและครูประจำการอภิปรายร่วมกันเพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการออกแบบการสอนแก่ครูประจำการ

สื่อประกอบกิจกรรม

1. แบบบันทึกการวิเคราะห์การสอน
2. แบบบันทึกหลังการสอน
3. แผนผังช่วยในการคิดออกแบบการเรียนการสอน
4. แบบบันทึกการออกแบบการสอน
5. หนังสือและเอกสารความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับการสอน
6. แผนการสอนของครูประจำการ

การวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

1. พิจารณาจากแผนผังช่วยในการคิดออกแบบการเรียนการสอน แผนการสอน และแบบบันทึกการออกแบบการสอน
2. สังเกตการอภิปรายและการแสดงความคิดเห็น

แผนการจัดกิจกรรมที่ 4   การฝึกใช้วิธีสอน

ระยะเวลา   2 ชั่วโมง

ภาพรวมของกิจกรรม

กิจกรรมนี้จะเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นงานปฏิบัติ (performance task) ที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานจริงของครูและเชื่อมโยงกับสมรรถภาพการสอนด้านการใช้วิธีสอน โดยการนำความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอนและความรู้เกี่ยวกับการใช้วิธีสอน รวมถึงประสบการณ์เบื้องต้นในการใช้วิธีสอนที่ได้รับ มาฝึกปฏิบัติในสถานการณ์การปฏิบัติการสอนจริง โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการสอนแก่ครูประจำการ (coaching)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูประจำการได้พัฒนาทักษะในการใช้วิธีสอนในบริบทการปฏิบัติงานสอนจริง

การจัดประสบการณ์

ประสบการณ์ในการใช้วิธีสอนในบริบทการปฏิบัติงานสอนจริง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. การฝึกใช้วิธีสอน

1.1 วิทยากรกำหนดให้ครูประจำการนำแผนการสอนที่ได้ออกแบบไว้ในกิจกรรมก่อนหน้ามาใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในชั้นเรียนที่ครูปฏิบัติการสอนจริง

1.2 วิทยากรเข้าร่วมสังเกตการสอนและบันทึกภาพการสอนของครูประจำการ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์การสอนในครั้งต่อไป โดยในขณะที่สังเกตการสอน วิทยากรบันทึกผลการสังเกตลงในแบบบันทึกการสังเกตการสอน

1.3 หลังจากการสอนวิทยากรกำหนดให้ครูประจำการตรวจสอบผลการสอนและประเมินผลการสอน รวมทั้งการแก้ปัญหาและประเมินผลการแก้ปัญหาการสอนของตน โดยบันทึกผลลงในบันทึกหลังการสอน

1.4 วิทยากรให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ในการใช้วิธีสอนแก่ครูเป็นรายบุคคล

2. การอภิปรายร่วมกันระหว่างครูประจำการและวิทยากร

2.1 ครูประจำการนำเสนอปัญหาในการใช้วิธีสอนร่วมกันกับเพื่อนครูและ

วิทยากร

2.2 วิทยากรและครูประจำการอภิปรายร่วมกันเพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือ

แนวทางในการใช้วิธีสอนแก่ครูประจำการ

สื่อประกอบกิจกรรม

1. แผนการสอนของครูประจำการ
2. แบบบันทึกหลังการสอน
3. กล้องวิดีโอสำหรับบันทึกภาพการสอน
4. เทปวิดีโอ
5. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการสอน

การวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

1. พิจารณาจากพฤติกรรมการสอนของครูประจำการในการใช้วิธีสอน
2. สังเกตการอภิปรายและการแสดงความคิดเห็น

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างเครื่องมือวัดและประเมินสมรรถภาพการสอน

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

ผู้ถูกสังเกต.....สถานที่ในการสังเกต.....
 วิชาที่สอน.....ชั้นที่สอน.....
 วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....
 การสังเกตครั้งที่.....

รูปแบบการสอน/วิธีสอน/เทคนิคการสอนที่ครูใช้

.....
 .....
 .....

กระบวนการ/ขั้นตอน/ลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอน

.....
 .....
 .....

การใช้เวลาในการสอนและการจัดกิจกรรม

.....
 .....
 .....

บทบาทของครูในการสอน

.....
 .....
 .....

บทบาทของผู้เรียน/การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

.....
 .....
 .....

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ครู

ผู้ถูกสัมภาษณ์.....สถานที่ในการสัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....

การสัมภาษณ์ครั้งที่.....

ท่านมีหลักการ/เหตุผลอะไรบ้างในการออกแบบการสอนของท่าน?

.....

.....

.....

วิธีสอน/รูปแบบ/เทคนิคการสอนที่ท่านใช้ในการสอนครั้งนี้มีอะไรบ้าง ?

.....

.....

.....

เพราะเหตุใดท่านจึงเลือกรูปแบบการสอน/วิธีสอน/เทคนิคการสอนเหล่านี้?

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าอะไรคือจุดเด่น/จุดด้อยของรูปแบบการสอน/วิธีสอน/เทคนิคการสอนที่ท่านเลือกใช้ในการสอนครั้งนี้ ?

.....

.....

.....

ท่านมีลำดับขั้นตอนในการสอนครั้งนี้อย่างไรบ้าง? ทำไม?

.....

.....

.....

ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนของท่านเป็นอย่างไร และการสอนของท่านในครั้งนี้น่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไรบ้าง ?

.....
.....
.....

ปัญหาที่ท่านประสบในการสอนครั้งนี้มีอะไรบ้าง และท่านใช้วิธีการอะไรในการแก้ปัญหาเหล่านั้น ?

.....
.....
.....

อะไรคือจุดที่ดีที่สุดของการสอนในครั้งนี้อย่างไร? ทำไม?

.....
.....
.....

อะไรคือจุดที่ผิดหวังที่สุดของการสอนในครั้งนี้อย่างไร? ทำไม?

.....
.....
.....

อะไรคือสิ่งที่คุณจะทำในการสอนคราวต่อไป เพื่อปรับปรุงการสอนในบทเรียนนี้หรือบทเรียนทำนองนี้?

.....
.....
.....

(คำถาม).....

(คำตอบ).....

.....
.....

แบบบันทึกการวิเคราะห์การสอน

ชื่อ-สกุล.....วิชาที่สอน.....ชั้น.....
 เวลาที่ใช้สอน.....วัน/เดือน/ปี.....

วิธีสอน/รูปแบบ/เทคนิคการสอนที่ใช้ในการสอนครั้งนี้

.....
 .....

จุดเด่น/จุดด้อยของวิธีสอน/รูปแบบ/เทคนิคการสอนที่ใช้ในการสอนครั้งนี้

.....
 .....

ปัญหาที่ประสบในการสอนครั้งนี้

.....
 .....

จุดที่ดี/จุดที่ควรปรับปรุงของการสอนในครั้งนี้

.....
 .....

รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลของการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

.....
 .....

อื่น ๆ

.....
 .....

.....
 .....

แบบบันทึกการออกแบบการสอน

ชื่อ-สกุล..... วิชาที่สอน..... ชั้น.....

วัน/เดือน/ปี ที่จะทำการสอน.....

ท่านใช้หลักการหรือเหตุผลอะไรบ้างในการออกแบบการสอนของท่านครั้งนี้

.....

.....

.....

.....

.....

วิธีสอน/รูปแบบ/เทคนิคการสอนที่ใช้ในการออกแบบการสอนครั้งนี้มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใดจึงเลือกใช้วิธีการสอนเหล่านี้

.....

.....

.....

.....

.....

ท่านมีลำดับขั้นตอนหลักในการสอนครั้งนี้อย่างไรบ้าง (ยุทธศาสตร์การสอน) เหตุใดท่านจึงเรียงลำดับการสอนเช่นนี้

.....

.....

.....

.....

.....

จุดด้อยของการสอนในครั้งก่อนมีอะไรบ้าง และในการออกแบบการสอนในครั้งนี้นี้ท่านจะใช้วิธีการใดปรับแก้จุดด้อยนั้น

.....

.....

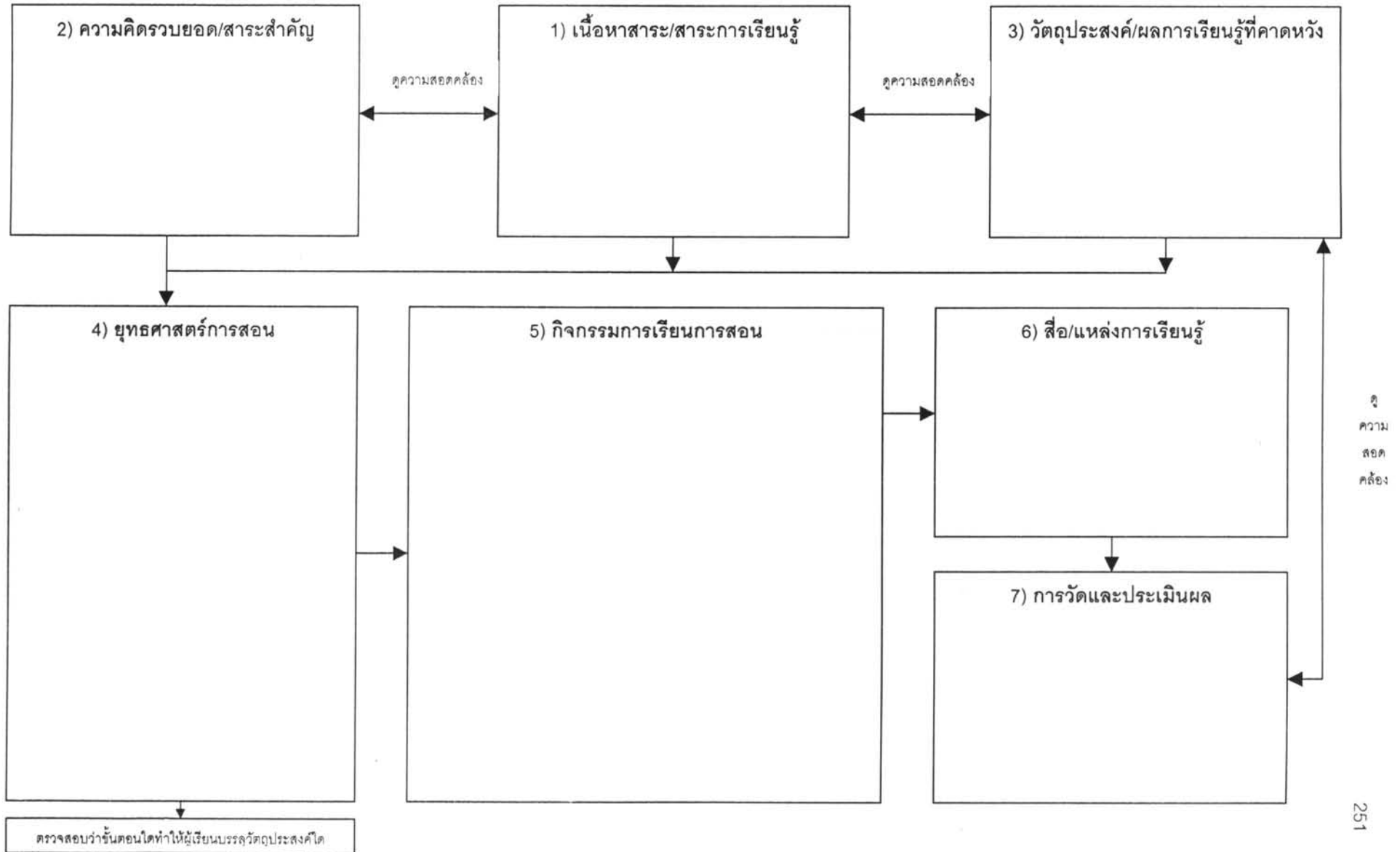
.....

.....

.....

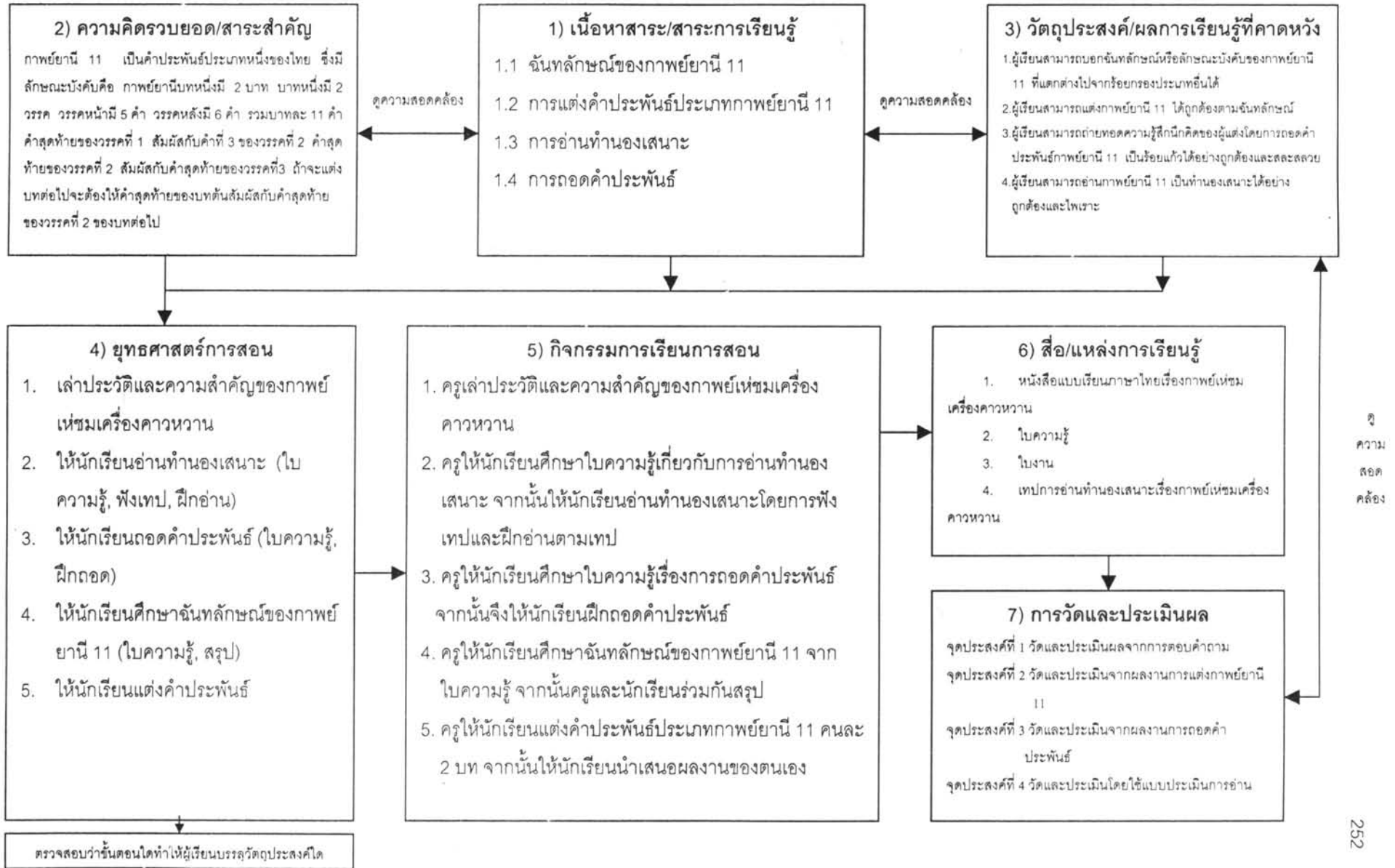

แผนผังช่วยในการคิดออกแบบการเรียนการสอน

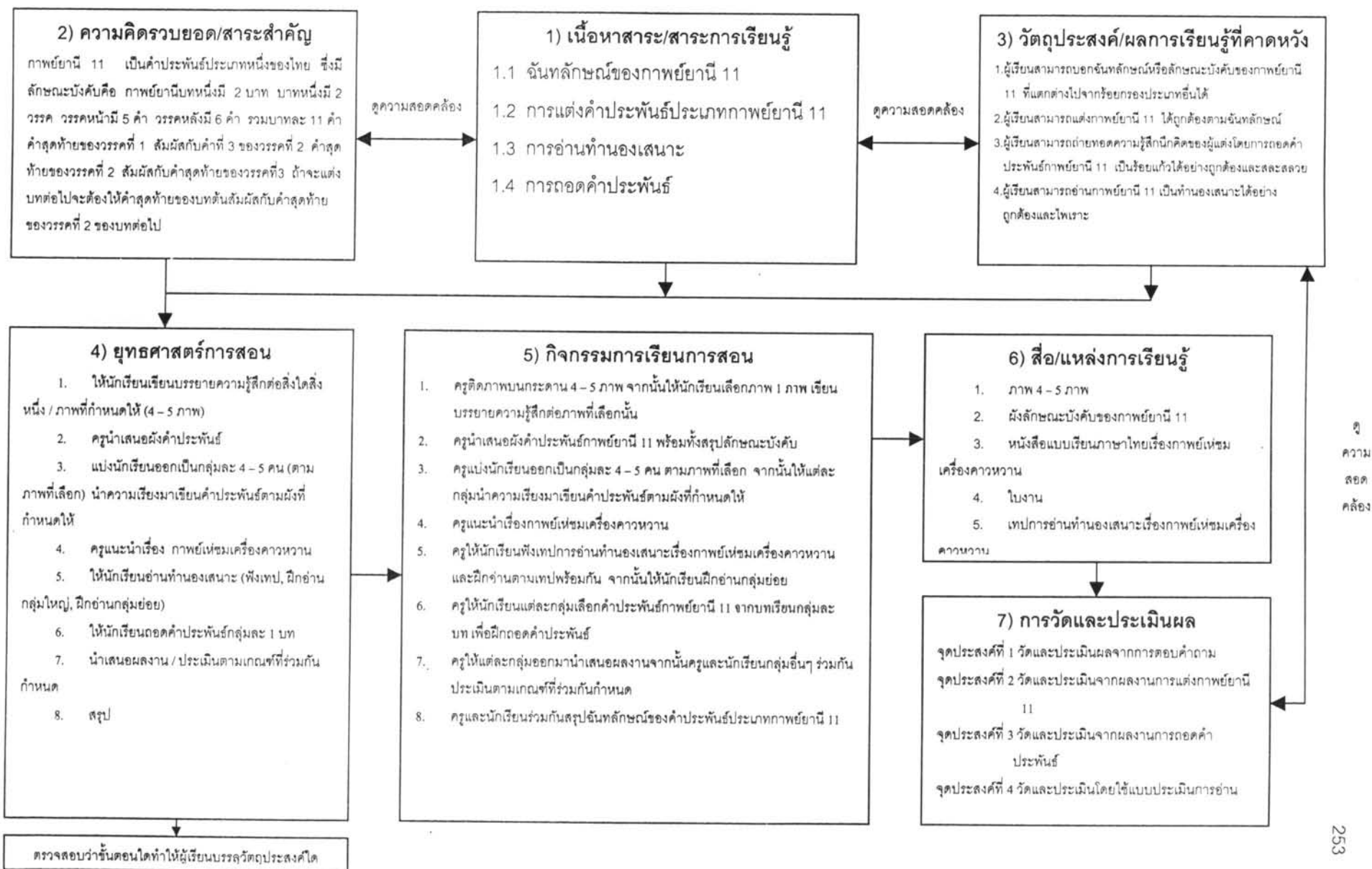

ดู
ความ
สอดคล้อง

ตัวอย่างการออกแบบการเรียนการสอน (ยุทธศาสตร์การสอนที่ 1)

ตัวอย่างการออกแบบการเรียนการสอน (ยุทธศาสตร์การสอนที่ 2)

แบบประเมินสมรรถภาพการสอน

ชื่อ-สกุล.....วัน เดือน ปี ที่ประเมิน.....
ครั้งที่ประเมิน.....

คำชี้แจง โปรดพิจารณารายการประเมินต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับ
คะแนนที่ท่านเห็นว่าตรงกับเกณฑ์ที่กำหนดให้

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	1	2	3
1. ความสามารถในการวิเคราะห์การสอน			
1.1 ความสามารถในการระบุหรือบอกปัญหาในการสอนของตนเอง			
1.2 ความสามารถในการระบุจุดเด่นจุดด้อยของการสอนของตนเอง			
1.3 ความสามารถในการระบุวิธีสอนที่ตนนำไปใช้			
1.4 ความสามารถในการระบุจุดเด่นจุดด้อยของวิธีสอนที่ใช้			
1.5 ความสามารถในการระบุแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนและวิธีสอนที่สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้นั้น			
(1) รวมคะแนนด้านการวิเคราะห์การสอน			
2. ความสามารถในการออกแบบการสอน			
2.1 ความสามารถในการสร้างหรือออกแบบการสอนที่สามารถปรับแก้จุดด้อยของการสอนของตน			
2.2 ความสามารถในการเลือกให้วิธีสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ และแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน			
2.3 ความสามารถในการออกแบบการสอนได้อย่างคล่องแคล่วและหลากหลาย			
(2) รวมคะแนนด้านการออกแบบการสอน			
3. ความสามารถในการใช้วิธีสอน			
3.1 ความสามารถในการดำเนินการสอนตามกระบวนการหรือขั้นตอนของวิธีสอนที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน			
3.2 ความสามารถในการประยุกต์ปรับแต่งหรือเลือกใช้วิธีสอนใหม่เมื่อเกิดปัญหาในการสอน			
(3) รวมคะแนนด้านการใช้วิธีสอน			
รวมคะแนนการประเมินทั้งสิ้น (1+2+3)			

เกณฑ์การประเมินสมรรถภาพการสอน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	1	2	3
1. ความสามารถในการวิเคราะห์ การสอน			
1.1 ความสามารถในการระบุหรือบอก ปัญหาในการสอนของตนเอง	มีปัญหาในการสอนแต่ไม่สามารถระบุหรือบอกปัญหาในการสอนของตนเองได้	ระบุหรือบอกได้ว่าปัญหาในการสอนมีอะไรบ้าง แต่ไม่สามารถใช้ความรู้ทางศาสตร์การสอนแสดงผลประกอบการอธิบายได้	ระบุหรือบอกได้ว่าปัญหาในการสอนของตนเองมีอะไรบ้าง และสามารถใช้ความรู้ทางศาสตร์การสอนแสดงผลประกอบการอธิบายได้อย่างชัดเจน
1.2 ความสามารถในการระบุจุดเด่น จุดด้อยของการสอนของตนเอง	ไม่สามารถระบุหรือบอกจุดเด่นจุดด้อยของการสอนของตนเองได้	ระบุหรือบอกจุดเด่นจุดด้อยของการสอนของตนเองได้บ้าง แต่ไม่สามารถใช้ความรู้ทางศาสตร์การสอนแสดงผลประกอบการอธิบายได้	ระบุหรือบอกจุดเด่นจุดด้อยของการสอนโดยใช้ความรู้ทางศาสตร์ทางการสอนแสดงผลประกอบการอธิบายได้อย่างชัดเจน
1.3 ความสามารถในการระบุวิธีสอนที่ตน นำไปใช้	ไม่สามารถระบุหรือบอกวิธีสอนที่ตนนำไปใช้ได้	สามารถระบุหรือบอกวิธีสอนที่ตนนำไปใช้ได้บ้างเป็นบางวิธีหรือบอกได้ถูกต้องแต่ไม่ครอบคลุมวิธีสอนที่นำไปใช้ทั้งหมด	สามารถระบุหรือบอกวิธีสอนที่ตนนำไปใช้ได้ อย่างถูกต้อง ละเอียด ชัดเจน ครอบคลุมทุกวิธีการที่นำไปใช้
1.4 ความสามารถในการระบุจุดเด่น จุดด้อยของวิธีสอนที่ใช้	ไม่สามารถระบุหรือบอกจุดเด่นจุดด้อยของวิธีสอนที่ใช้ได้	ระบุหรือบอกจุดเด่นจุดด้อยของวิธีสอนที่ใช้ได้บ้างในบางประเด็น แต่ไม่สามารถใช้ความรู้ทางศาสตร์การสอนแสดงผลประกอบการอธิบายได้	สามารถระบุหรือบอกจุดเด่นจุดด้อยของวิธีสอนที่ใช้ได้โดยใช้ความรู้ทางศาสตร์การสอนแสดงผลประกอบการอธิบายได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมทุกประเด็น

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	1	2	3
1.5 ความสามารถในการระบุแบบ การเรียนรู้ของผู้เรียนและวิธีสอนที่ สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้นั้น	ไม่สามารถระบุหรือบอกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนของตนและวิธีสอนที่สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้นั้นได้	สามารถระบุหรือบอกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนได้และบอกวิธีสอนที่สอดคล้องกับแบบ การเรียนรู้นั้นได้บ้าง แต่ไม่สามารถใช้ความรู้ทางศาสตร์การสอนแสดงผลประกอบการอธิบายได้	สามารถระบุหรือบอกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ และสามารถบอกวิธีสอนที่สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้นั้นได้โดยใช้ความรู้ทางศาสตร์การสอนแสดงผลประกอบการอธิบายได้อย่างชัดเจน
2. ความสามารถในการออกแบบ การสอน 2.1 ความสามารถในการสร้างหรือ ออกแบบการสอนที่สามารถ ปรับแก้จุดด้อยของการสอนของตน	ไม่สามารถสร้างหรือออกแบบการสอนที่ปรับ แก้จุดด้อยของการสอนของตนในครั้งก่อนได้	สร้างหรือออกแบบการสอนที่สามารถปรับแก้ จุดด้อยของการสอนของตนในครั้งก่อนได้ บ้างในบางประเด็น แต่ไม่สามารถแสดงผลหรือแนวคิดทางศาสตร์การสอนประกอบการ ออกแบบได้	สร้างหรือออกแบบการสอนเพื่อปรับแก้จุด ด้อยของการสอนของตนในครั้งก่อนได้โดย แสดงเหตุผลหรือแนวคิดทางศาสตร์การสอน ประกอบการออกแบบได้อย่างชัดเจน และ คำนึงถึงการนำไปใช้ในบริบทการสอนจริง
2.2 ความสามารถในการเลือกใช้วิธีสอนที่ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา สาระ และแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน	เลือกใช้วิธีสอนที่ไม่สอดคล้อง / เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ และแบบการ เรียนรู้ของผู้เรียนได้	เลือกใช้วิธีสอนที่สอดคล้อง / เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ และแบบการ เรียนรู้ของผู้เรียนได้บ้างในบางประเด็น แต่ ไม่สามารถแสดงผลหรือแนวคิดทาง ศาสตร์การสอนประกอบการเลือกได้	เลือกใช้วิธีสอนที่สอดคล้อง / เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ และแบบการ เรียนรู้ของผู้เรียนได้ และสามารถแสดงผลหรือแนวคิดทางการศาสตร์การสอน ประกอบการเลือกได้อย่างชัดเจน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	1	2	3
2.3 ความสามารถในการออกแบบการสอนได้อย่างคล่องแคล่วและหลากหลาย	ออกแบบการสอนได้แต่ยังต้องใช้เวลาและไม่สามารถออกแบบการสอนที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการสอน/วิธีสอน/เทคนิคการสอนที่หลากหลายได้	ออกแบบการสอนได้โดยใช้เวลาไม่มากนัก แต่การสอนที่ออกแบบนั้นยังไม่แสดงให้เห็นถึงการนำรูปแบบการสอน/วิธีสอน/เทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการออกแบบ	ออกแบบการสอนได้อย่างคล่องแคล่วและแสดงให้เห็นถึงการนำรูปแบบการสอน/วิธีสอน/เทคนิคการสอนมาใช้ในการออกแบบได้อย่างหลากหลาย
3. ความสามารถในการใช้วิธีสอน			
3.1 ความสามารถในการดำเนินการสอนตามกระบวนการหรือขั้นตอนของวิธีสอนที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน	ไม่สามารถดำเนินการสอนตามกระบวนการหรือขั้นตอนของวิธีสอนที่กำหนดไว้ในแผนการสอนได้	ดำเนินการสอนตามกระบวนการสอนหรือขั้นตอนของวิธีสอนที่กำหนดไว้ในแผนการสอนได้แต่มีปัญหาที่ไม่สามารถดำเนินการได้เป็นบางส่วน ซึ่งไม่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ทั้งหมด	ดำเนินการสอนตามกระบวนการสอนหรือขั้นตอนของวิธีสอนที่กำหนดไว้ในแผนการสอนได้อย่างถูกต้องครบถ้วน จนผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้
3.2 ความสามารถในการประยุกต์/ปรับแต่ง/หรือเลือกใช้วิธีสอนใหม่เมื่อเกิดปัญหาในการสอน	เมื่อเกิดปัญหาในการสอน ไม่สามารถประยุกต์ / ปรับแต่ง หรือเลือกใช้วิธีสอนใหม่เพื่อแก้ปัญหานั้นได้	เมื่อเกิดปัญหาในการสอน สามารถประยุกต์ / ปรับแต่ง หรือเลือกใช้วิธีสอนอื่น ๆ ได้ แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	เมื่อเกิดปัญหาในการสอน สามารถประยุกต์ / ปรับแต่ง หรือเลือกใช้วิธีสอนอื่น ๆ ที่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววัชรีย์ เหล่มตระกูล เกิดเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2519 ที่จังหวัดลำปาง สำเร็จ การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จากสถาบันราชภัฏ ลำปาง (เดิม) เมื่อปีการศึกษา 2540 ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา การศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปีการศึกษา 2543 และเข้าศึกษาในระดับ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตร การสอน และ เทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2545 ปัจจุบัน รัับราชการครู ในตำแหน่งครู (คศ.1) ช่วยราชการที่สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ